

Inovacijska dejavnost in novi pravilnik o inovacijah

Spodbuditi ustvarjalnost

Kako do več inovativnosti, do več inovacij, je aktualno vprašanje — razen redkih izjem — v vsem našem gospodarstvu in tudi pri nas v Litostroju. Kreativne ljudi — inovatorje moramo na nek način animirati, motivirati, njihove ideje in prizadevanja pa primerno nagraditi. K temu naj bi nekaj prispeval tudi novi Pravilnik o inovacijah, ki je kot osnutek pripravljen za javno razpravo, za zbiranje pripomb in dopolnitev. Inovatorji in vsi, ki jih to področje zanima, naj se aktivno vključijo v obravnavo in s pametnimi pripombami in predlogi pripomorejo k boljši kvaliteti tega pravilnika.

Družbena in gospodarska kriza pretresata našo družbo. Cilj je ustvariti inovativno družbo, ki nam edina omogoča izhod iz krize, v kateri smo. Inovativno družbo pa lahko ustvarijo samo ljudje z nadpovprečno delovno sposobnostjo, ki delujejo v inovacijskem sistemu. Tako je na vzhodu kot tudi na zahodu. Eni kot drugi se zavedajo, da morajo imeti inovacijski sistem vgrajen v celotno družbo, zato imajo to področje urejeno, sicer vsak po svoje, različno od države do države, toda sistem je čvrsto vgrajen v celotno družbo.

Kako pa je s to dejavnostjo pri nas?

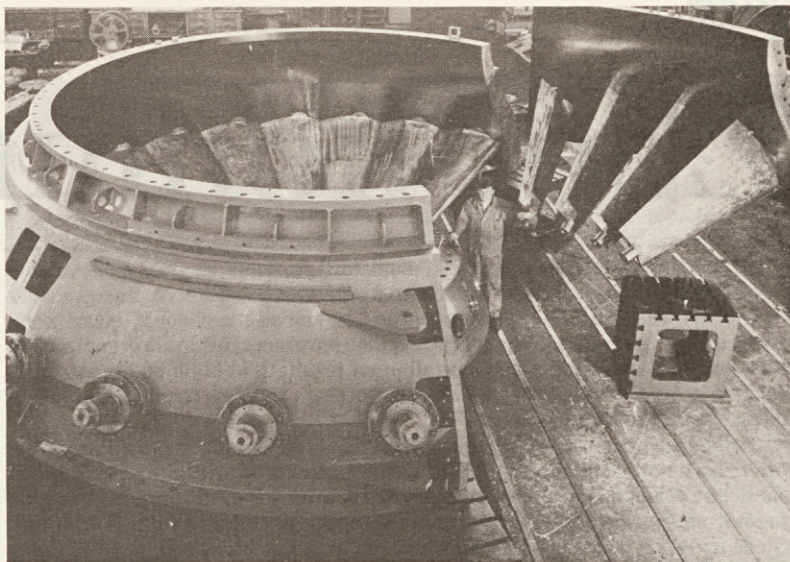
Da bomo v Litostroju premaknili inovacijsko dejavnost iz mrtvila, ki je močno prisotna zadnjih nekaj let, je bila nujna uskladitev »Pravilnika o inovacijah« z »Zakonom o varstvu izumov, tehničnih izboljšav in znakov razlikovanja«, ki je v veljavi že od junija 1981. leta. Res je, da ni vsa krivda za stagnacijo oziroma za upadanje inventivne dejavnosti v naši tovarni na pravilniku, res pa je, da zdaj veljavni pravilnik ne stimulira inovatorjev za njihovo ustvarjalnost. Več krivde za takšno stanje na tem področju imajo komisije za inovacije, kar pa ne velja za vse, ki so zaradi nespособnosti ali nepripravljenosti delati

na področju inventivne dejavnosti dosledno zavračale vse prijavljene inovacije, ne glede na to, kdo jih je prijavil, čeprav so že dale znatno gospodarsko korist. Upajmo, da bodo novoizvoljene komisije za pospeševanje inventivne dejavnosti po tozdih strokovno dovolj sposobne in da bodo z novim pravilnikom uspešno rešile vse prave inventivne predloge, da bodo inovatorji pravično nagrajeni in da se bo kmalu čutilo ponovno oživljanje inovacij. K temu naj bi v znatni meri pripomogel tudi novi pravilnik o inovacijah.

Do zdaj veljavni pravilnik so člani komisij pogosto kritizirali s pripombo, da ni dovolj razumljiv, posebej še v poglavjih, ki se nanašajo na izračun gospodarske koristi. Kot odgovor na to lahko samo povem, da je omogočal reševati tudi najzahtevnejše primere, pri tem pa moram poudariti, da je potrebno probleme reševati, ne pa jih delati, kar velja tudi za področje inovacij.

Kot prvo naj navedem, da je novi pravilnik precej obsežnejši kot prejšnji. Navedene so definicije pojmov, kar bo koristilo nekaterim članom inovacijskih komisij. Določene so tudi pristojnosti in medsebojne obveznosti vseh organov. Podrobno so opisani tudi postopki prijave, obravnave in sprejema inovacijskih predlogov.

Navedena so tudi merila za ugotavljanje povečanega dohodka ter postopek za določanje posebnih plačil avtorjem inovacij, kot tudi pravic do posebnega plačila in tudi trajanje pravic do tega plačila. Posebej so navedene tudi nagrade za koristno idejo. Varstvo znanja in pogoji uporabe so obdelani v posebnem poglavju, prav tako tudi pridobivanje pravic za izume, modele, vzorce ter tehnične izboljšave, ustvarjene zunaj temeljne oz. delovne organizacije. V treh členih so zajete osnovne naloge društva izumiteljev. Seveda bo to poglavje aktualno, kadar bo društvo ustanovljeno. Zelo na kratko je pojasnjena uvedba inovacije v uporabo, v posebnem poglavju pa tudi kršitve določb samoupravnih splošnih aktov, ki obravnavajo inovacije. Za inovatorje kot tudi za komisije za inovacije je najbolj pomembno vprašanje določitve nagrade. Nagrade za inovacije, ali kot se v pravilniku uporablja izraz — posebno plačilo so po tem pravilniku v povprečju precej bolj stimulative. Tudi določanje višine posebne-

Poizkusna montaža prvega vodilnika za cevno turbino za HE Dubrava. (Foto: B. Francelj)

ga plačila je enostavnejše, brez korekcijskih faktorjev, še vedno pa je osnova povprečni osební dohodek na zaposlenega v Litostroju. Določi se ga lahko iz diagrama ali pa računsko.

Novo v pravilniku je, da je bolj stimulativen za višje področje ustvarjene gospodarske koristi. S tem smo se z nagradami — posebnimi plačili izenačili z drugimi, tovarnami kjer ta dejavnost živi (npr. Železarna Ravne).

Inovacije so ideje, ki se porajajo v glavah kreativnih ljudi, in te moramo nagraditi. Nagrada pripada tistemu, ki je podal najboljšo idejo. Nagradjuje se ideja, ne pa delo v zvezi z realizacijo te ideje. Številno inovacij je pravzaprav število realnih — uporabnih idej, ki naj jih inovatorji prijavijo. Inovacije pa naj bodo prijavljene čimprej, takoj ko ideja v celoti dozori, ko se iz-

oblikuje v rešitev, ki je realna — zrela za uporabo. Za spodbudo inovatorjem, da bodo prijavljali svoje ideje takoj, ko se porodijo in dozori, je v pravilniku diagram, ki jih k temu tudi stimulira.

Prijavljene inovacije — ideje bo obravnaval in odobral odbor za razvoj, ki bo sestavljen iz ustreznih strokovnjakov. Njihova odločitev bo občutna predvsem, ko bo inovacija močnejše posegla v proizvodni proces.

V primerjavi s prejšnjim, zdaj veljavnim pravilnikom, ima novi prednost tudi v prilagodljivosti, kar je zajeto v skepih, ki so mu priloženi. V primeru potrebe se spremenijo samo sklepi, potrdi jih delavski svet, kar močno poenostavlja postopek spreminjanja pravilnika.

(Dalje na strani 12)

Volitve v samoupravne organe

Prvič tajno glasovanje

V majski številki časopisa Litostroj smo vam obljubili, da bomo v julijski številki obširneje pisali o konstitutivni seji delavskega sveta delovne organizacije.

Novoizvoljeni delegati delavskega sveta so se zbrali na seji 17. maja 1988. Seje so se udeležili tudi delegati minulega mandata, predsedniki delavskih svetov, predstavniki družbenopolitičnih organizacij, vodstva tozdov in delovne organizacije. Takoj po verifikaciji mandatov so delegati sprejeli sklep, da bodo novo vodstvo delavskega sveta delovne organizacije volili s tajnim glasovanjem. Kadrovska komisija pri konferenci OOS Litostroj je pripravila predloge, seveda v sodelovanju s tozdi in delovnimi skupnostmi. Za predsednika je bil predlagan in soglasno s tajnimi volitvami izvoljen Franc KRANJC, delegat iz tozda PUM, za namestnika pa je od treh predlaganih kandidatov prejel največ glasov Anton GERKŠIČ iz tozda Prodaja. Le tri glasove manj je dobil Jože JESENŠEK iz tozda RRP, najmanj pa Boško BJELIČ iz tozda PZO. To so bile prve tajne volitve predsednika in namestnika predsednika delavskega sveta delovne organizacije v zgodovini Litostroja. Komentarji in odmevi na tajne volitve so

različni. Nekateri se nagibajo k tajnim volitvam zaradi zagotovljene večje demokratičnosti, drugi so mnenja, da je to izraz nezaupanja do predlaganih kandidatov oziroma da je treba pripravljati zaprte kandidatne liste. Seveda je manj teh, ki zagovarjajo zadnjo trditev, kajti tudi delegati, kot smo že zapisali, so se soglasno odločili za tajne volitve. Pa pustimo komentarje, kaj je bolj demokratično in bolj pošteno. Najvažnejše je, kdo je predlagan in izvoljen za vodilne funkcije, ali mu ljudje zaupajo, ali bo uresničeval njihove cilje in cilje celotnega kolektiva.

Za novoizvoljenega predsednika Franca KRANJCA si upamo trditi, da ustreza vsem kriterijem kadrovske politike. Poleg tega ga odlikujeta še dve lastnosti: poštenost in skromnost. Za tiste, ki ga ne poznate, naj zapišemo še to, da je Kranjc v Litostroju že preko trideset let. V Litostroju je začel delati kot livar. Sedaj je vodja oblikovalnice sive litine v tozdu PUM. Veliko izkušenj si je v minulih letih nabral tudi kot družbenopolitični delavec in

samoupravljalec. Opravljal je številne funkcije v tozdu, kakor tudi na ravni delovne organizacije. Ob prevzemu funkcije je obljubil, da si bo prizadeval vse odločitve, ključne za samoupravne in za gospodarske zadeve, sprejemati in uveljaviti po demokratični poti. Tega pa sam brez sodelovanja ostalih seveda ne bo zmož, na kar je opozoril tudi sam.

Na isti seji delavskega sveta so delegati imenovali tudi delegata v upravni odbor ter komisije za stanovanjska vprašanja, pohvale in odlikovanja, inovacije in tehnične izboljšave ter izobraževanje in štipendiranje.

(Dalje na strani 4)

Reorganizacija po enajstih letih

Dobrih enajst let smo v Litostroju zdržali s sedanjo organiziranostjo, ki jo tvori trinajst temeljnih organizacij in dve delovni skupnosti. Že ta podatek nam pove, da več kot celo desetletje nismo globlje razmišljali o tem, da bi nam sprotna drugačna organiziranost lahko pripomogla k prilagajanju razmeram in predvsem k boljšemu gospodarjenju v teh letih.

Danes ne le opravljeno, pač pa kot nujnost razmišljamo drugače, saj smo v sanacijski program Litostroja kot argument zapisali in sprejeli, da bomo na osnovi vsestranskih analiz sedanjih razmer v delovni organizaciji ob koncu junija pričeli s postopki za vsestransko reorganizacijo tovarne.

Rok 30. junij 1988, do katerega bi morale biti izdelane vse strokovne podlage za bodočo reorganizacijo, se neizprosno približuje. Lahko rečemo, da tisti del Litostroja, ki ga reorganizacija zanima, že kar nestrpnost pričakuje prve strateške usmeritve bodoče organiziranosti Litostroja.

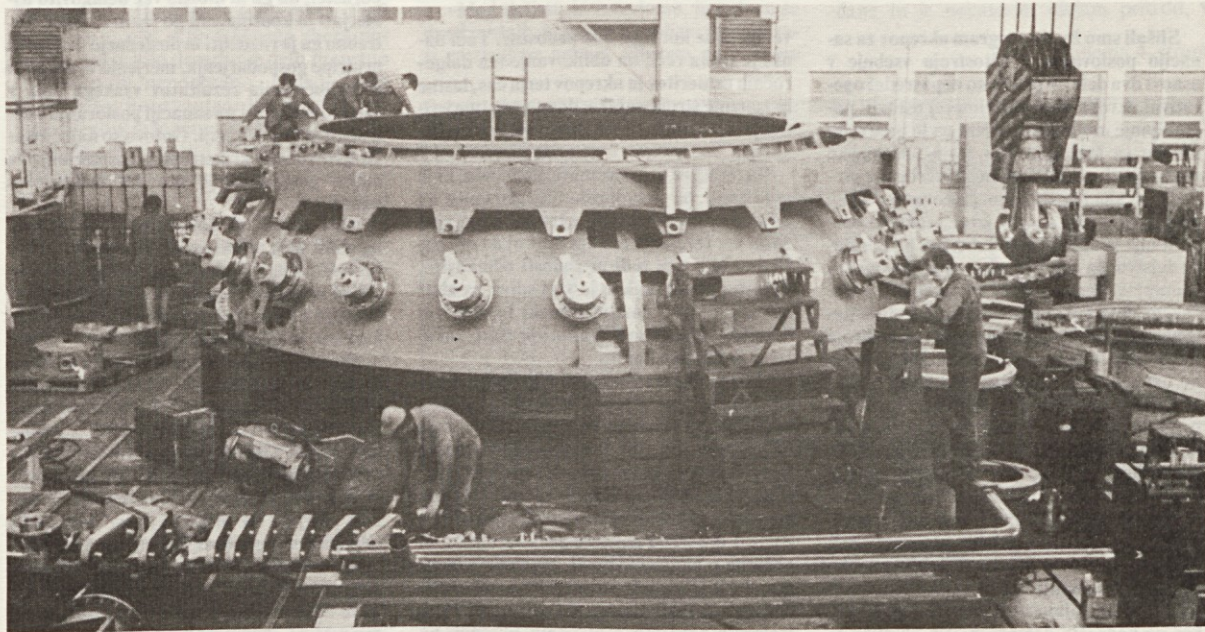
Reorganizacija tako velikega sistema, kot je Litostroj, bo prav gotovo dvignila temperaturo v teh vročih letnih mesecih in najbrž ne bo lahka, še manj preprosta zadeva. Ljudje že kar po pravilu, še posebno starejši, težje sprejemajo spremembe in zakoreninjene navade, kljub temu, da gre za spremembe, ki naj pomenijo boljši in perspektivnejši jutrišnji dan Litostroja. Taka stališča in miselnost bomo morali že v začetku podrediti višjim ciljem, ki jih pričakujemo od reorganizacije. Že nekaj let namreč govorimo, da je Litostroj velik in tog gospodarski sistem, ki se vsaj v zadnjih letih, kot je danes organiziran, ni mogel prilagajati niti vse ostrejšim zahtevam svetovnega trga niti jugoslovanskim razmeram in ukrepom ekonomske stabilizacije. Pri tem je zaostajal v strateškem razvoju, investicijski izgradnji, rezultatih gospodarjenja, finančni politiki, izvoznih rezultatih in konkurenčnosti, informatiki, inovacijah, razvojno raziskovalnem delu in pri ustreznih kadrovskih potencialih.

Zato je danes edina alternativa, da v skladu s sprejetimi sanacijskimi ukrepi izvedemo premišljeno, strokovno pripravljeno in za delavce Litostroja ter širšo družbeno skupnost argumentirano reorganizacijo.

Globalni cilj reorganizacije je, da preidemo iz organiziranosti po principu skupne proizvodnje in skupnega prihodka do sodobnega koncepta fleksibilne organizacije po zaokroženosti proizvodnih programov in enovitosti delovne organizacije. S tem bi v bodoče morali biti preseženi nakazani problemi sedanjega Litostroja.

Razumljivo je, da strokovne priprave tečejo v več smereh, ki nakazujejo možnost, da se organiziramo kot sestavljena organizacija z več delovnimi organizacijami, enovita delovna organizacija brez temeljnih organizacij, ali delovna organizacija z več temeljnimi organizacijami, ki bodo produktivno — vertikalno organizirane z vsemi poslovnimi funkcijami po posameznih proizvodnih programih. V vsakem primeru pa je cilj, da Litostroj kot celota ostane temeljni poslovni sistem z več funkcionalno organiziranimi deli, ki bodo morali dajati vsestranske boljše rezultate in perspektivnejši razvoj v prihodnosti.

K. G.

Sklopi za HE Dubravo so povsem napolnili proizvodne prostore montaže. Glavnino vsega predstavlja vodilnik za prvo cevno turbino te HE. (Foto: T. Š.)

Zbor komunistov

31. maja je bil sklican prvi zbor komunistov Litostroja, ki glede na dosedanje delo pomeni tudi prelomnico v delovanju te organizacije v Litostroju. V preteklih letih je bilo sicer čutiti delovanje komunistov, vendar so bila obdobja intenzivnosti dela različna, opazna pa je bila tudi premajhna povezanost osnovnih organizacij in članstva. Zato so verjetno tudi izostali pravi rezultati, ki bi jih od organizacije, kakršna je Zveza komunistov, pričakovali, posebej v kritičnih trenutkih gospodarskega nazadovanja Litostroja.

Sedanja in polpretekla situacija pa je pripeljala do tega, da so se zdaj strnile vse sile v naši delovni organizaciji, katerih namen je, da z odgovornim strokovnim in političnim delom ter uvajanjem organizacijskih in tehnično ekonomskih sprememb zagotovimo čim hitrejšo sanacijo razmer in uspešnejši nadaljnji razvoj Litostroja. Glede na to, da je Zveza komunistov vodilna idejno politična sila, je njeno pravo poslanstvo v tem, da z naporom in vztrajnim delom in s spremembami v aktivnostih in načinu delovanja ponovno dvigne in si utri ugled v svojem delovnem okolju. Zaradi tega velja še posebej pozdraviti zamisel o skupnem sklicu vseh komunistov, ki naj bi pripeljal do poenotenja stališč in naj bi nakazal osnovna izhodišča o ključnih vprašanjih, s katerimi se bomo v prihodnjem obdobju ukvarjali in se nato v družbenopolitičnih organizacijah in samoupravnih organih borili za njihovo uresničevanje.

Skupni zbor komunistov je otvoril predsednik predsedstva konference OO ZK Jure Vulkan. Najprej je pozdravil vse komuniste Litostroja in tudi goste: izvršnega sekretarja za družbenoekonomске odnose pri predsedstvu CK ZKS Živka Pregla, predsednika mestnega komiteja ZKS Ljubljana Iztoka Winklerja, predsednika OK ZKS Ljubljana-Siška Staneta Bradeška ter izvršnih sekretarjev OK ZKS občine Šiška, kakor tudi predstavnike ostalih DPO in samoupravnih organizacij in občine Ljubljana-Siška.

Po izvolitvi delovnega predsedstva se je seja začela. Uvodno besedo je imel tovariš Vulkan. Sklic zbora komunistov Litostroja je utemeljil takole:

»Že dalj časa je bila prisotna potreba po sklicu zbora članov ZK v Litostroju. Zaostreni pogoji gospodarjenja v družbi in težak položaj, v katerem se je znašla naša DO, narekuje strnitev vseh sil v DO, da z odgovornim strokovnim in političnim delom ter uvajanjem organizacijskih, tehničnih in ekonomskih sprememb zagotovimo čim hitrejšo sanacijo razmer in uspešnejši nadaljnji razvoj Litostroja. Pri tem imamo še posebej zahtevne in odgovorne naloge člani ZK. Kot vodilna idejopolitična sila se moramo zavedati, da je bil naš ugled v zadnjem obdobju omajen in da ga lahko ponovno utrdimo le z naporom in vztrajnim delom, ki bo pomenilo prenovno delovanje konference in naših osnovnih organizacij, s tem pa tudi spremembe v aktivnostih in načinu delovanja vsakega izmed nas in tudi celotne organizacije ZK v naši tovarni in širše.

Zbor komunistov Litostroja mora torej zagotoviti poenotenje stališč in postavljanje osnovnih izhodišč o ključnih vprašanjih, s katerimi se bomo v prihodnjem obdobju ukvarjali, nato pa se v družbenopolitičnih organizacijah in samoupravnih organih borili za njihovo uresničevanje.«

Na svojstven način pa se je tovariš Vulkan dotaknil tudi bližnje preteklosti in dogodkov, ki naj bi bili vzrok za sedanje stanje:

»Ni moja navada niti današnji namen, da ocenjujem delo ZK v preteklosti, vendar zaradi realnejših in konkretnjših usmeritev ne moremo mimo pomanjkljivosti, ki so bile v preteklosti pri delu ZK prisotne.

Nikakor se ne strinjam s trditvijo nekaterih članov kolektiva, da je organizacija ZK v preteklosti »spala«, da se je gospodarski položaj podjetja slabšal, pri tem pa je ZK skupaj z ostalimi DPO dokaj pasivno opazovala, kaj se dogaja.

Ne želim obupati spominov, vendar ne moremo mimo nekaterih dejstev. Julija 1986 smo obravnavali in sprejemali ukrepe z odpravo nelikvidnosti in zagotavljanje likvidnostne situacije. Ker teh ukrepov nismo uspeli obvladovati, smo se večkrat ponovno vračali k njihovi obravnavi ter podaljševanju rokov izvajanja. Medtem smo izdelali še predlog finančne konsolidacije in še nekaj tako ali drugače imenovanih elaboratov, ki naj bi zagotovili izhod iz krize. Torej smo imeli na prvi pogled dokaj razgibano in aktivno politično in samoupravno delo, ki pa žal ni dalo zaželenih rezultatov. In ko ugotavljamo, zakaj nismo uspeli, se ponovno pojavimo pred problemom, ki se v naši družbi pa tudi v Litostroju prepogosto, lahko bi rekel kar redno pojavlja. Ponovno smo pred vprašanjem odgovornosti. Odgovornosti pri pripravi predlogov ukrepov za izhod iz krize ali odgovornosti pri izvajanju samih ukrepov. Vmes je lahko še zavajanje družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov z nerealnimi predlogi, ki niso izvedljivi. Ocena o slednjem je dokaj težavna, ker je za navedene preveč strokovna. Gotovo pa je, da bi družbenopolitične organizacije, predvsem pa organizacija ZK, morale terjati večjo odgovornost pri realizaciji

ukrepov. Prav tu smo bili preveč pustljivi, da ne rečem, kako smo se sami neodgovorno obnašali, ko nismo terjali odgovornosti. Prevečkrat smo nasedali objektivnim težavam, ki so se navajale kot vzrok za nerealizacijo. Nikogar nismo klicali na odgovornost, nihče za svoje nestrokovno delo ni odgovarjal, nihče od nespособnih ni prepustil mesto sposobnejšemu. Človek bi dejal, da nespособnih sploh ni bilo, pa vendar smo tonili vse globlje v težave.«

O tem, da težave niso od večeraj, le da smo se jih prepozno organizirano lotili, je tovariš Vulkan dejal:

»Samo po sebi se zastavlja vprašanje, kje so potem težave? Precej časa je minilo, ko smo se samo čudili, pa bore malo ukrepali. Pri vsem tem smo bili komunisti vseskozi prisotni, tako kot izvajalci ali kot uporabniki. Bili smo tisti, ki smo ocenjevali, in tudi tisti, ki smo izvajali.

Z prihodom novega generalnega direktorja se je položaj podjetja začel obračati na bolje. V prvi fazi so bili to strokovni posegi na področju financ, ki za dobršen del kolektiva niti niso bili opazni, razen petnajstega, ko je na videz brez problemov prejel svoj zasluzeni OD. Želja po spremembah, predvsem pa po višjem OD je rasla, z njo pa tudi nestrpnost kolektiva, vse do usodnega 9. decembra, za katerega trdimo, da mora postati prelomnica v poslovanju in razvoju Litostroja.

Namenoma sem nekoliko več besed porabil za dogodke v preteklosti z željo, da se v razpravi na njih ne bi vračali, služijo pa naj kot opozorilo pri naših nadaljnjih načrtovanjih.«

Zelo dosleden pa je bil tovariš Vulkan v naslednjih zahtevah:

»Namen današnjega zbora ni lov na čarovnice za storjena dejanja, niti postavljanje vprašanj generalnemu direktorju in vabljenim gostom.

Namen današnjega zbora je potrjevanje in dopolnjevanje s sanacijskim programom začrtanih ukrepov, ki naj z doslednim izvajanjem pripeljejo podjetje na trdnije temelje.

V teh gledanjih želim realen pogled, pri čemer velja pohvaliti, kar je pohvale vredno, in obsoditi, kar je potrebno obsodbe.

Predvsem želim, da odvržemo odpor do vsake spremembe, ne da bi pred tem ocenili njene dobre in slabe strani.

Želim, da prekinemo z litostrojsko mislijo, da se nekaj ne da storiti in za dokazovanje te trditve porabimo dober del energije in pameti. Želim, da je današnji zbor prelomnica v miselnosti litostrojskih komunistov. Prelomnica v tem smislu, da se poenotimo v gledanjih na izhod iz krize, da smo vsi trdno prepričani, da to hočemo in da smo pripravljeni za to tudi nekaj storiti.

V razpravi želim odprt demokratičen dialog mnenj, ki naj vodijo k iskanju najboljših poti in pripomorejo hitrejšemu razvoju podjetja.

Istočasno pa se moramo dogovoriti, da za omahljivce in nespособne pri izvajanju dogovorjenega ni prostora.«

V nadaljevanju je tovariš Vulkan posebej navedel sanacijski program in nekaj pozitivnih premikov, ki konkretno kažejo na izboljšanje položaja v Litostroju.

(Dalje na 3. strani)

V prejšnji številki časopisa smo predstavili novega predsednika predsedstva konference OO ZK Litostroja tovariša Vulkana, ki je že dal slutiti, da bo delo komunistov v tovarni zdaj steklo po drugačnih tirih. Očitno se ta napoved že izpolnjuje, saj je bil konec maja sklican prvi zbor komunistov Litostroja. Po tem zboru bi težko govorili o revolucionarnem preobratu v tovarni, zelo veliko pa pomeni že dejstvo, da je od tega sploh prišlo. Nemara se bo kdo vprašal, zakaj do podobnega srečanja ni prišlo že v lanski »vroči jeseni« ali zimi in ta dilema ostaja odprta še sedaj. A če pogledamo drugače, je tudi ta trenutek še kako pomemben tudi za našo sedanjost in prihodnost. Zveza komunistov pa gotovo predstavlja silo, ki ne sme in ne more stati ob strani. Njen vpliv in stališča moramo poznati vsi.

Zbor komunistov je vodil predsednik predsedstva konference OO ZK Litostroj tovariš Jure Vulkan

Čeprav ne položestilni, so litostrojski komunisti zasedli skoraj celo jedilnico delavske restavracije

Med povabljenimi gosti sta bila tudi tovariš Živko Pregl in tovariš Iztok Winkler. (Foto: T.Š.)

Diskusija Zvoneta Volfanda o dohodkovnih odnosih

Slišali smo že, da program ukrepov za sanacijo poslovanja v Litostroju vsebuje v osnovi dva dela. V prvem so neposredni operativni ukrepi, ki naj bi čimprej ustavili poglabljanje motenj, v drugem pa je predvideno, da se šele dodelajo trajni, vsebinsko poglobljeni, rekli bi sistemski ukrepi za prehod v trajnejše stabilno poslovanje. Taka razporeditev ukrepov je izraz realnosti očne stanja in sposobnosti, obenem pa upošteva dejstvo, da ima Litostroj za to prednosti v primerjavi z drugimi organizacijami združenega dela, ki so se soočile s težavami v poslovanju. Proizvodni program Litostroja ima v večjem delu razvojno in tržno primerno perspektivo, Litostroj ima visok potencial proizvodnih sredstev, tako za področje proizvodnje kot v laboratorijih in informatiki, ne nazadnje imamo tudi visoko znanje in usposobljenost tako pri obstoječih kadrih, kot v tehnoloških in tehničnih postopkih.

Zaradi vsega omenjenega so tudi kratkoročni ukrepi iz sanacijskega programa dali določene pozitivne učinke. Kljub temu smo priče kritik na naš program in prakso sanacije. Za to obstojajo tudi poudiri. Prvo zato, ker na področju dolgoročnejših ukrepov še nismo podrobneje nakazali vseh potrebnih usmeritev, ki bi bile tako jasne in prepričljive,

da bi že kot take bile zadostne. Tudi danes je treba reči, da oblikovanje teh dolgoročnih usmeritev in ukrepov terja čas, lastne in zunanje strokovnjake, domače in tuje institucije in drugo. V to smer so usmerjene akcije.

Razumljive pri tem zahtevnem delu, ki je pred nami, pa so tudi nekatere pripombe na izvajanje kratkoročnih ukrepov predvsem zato, ker izvajanje teh ukrepov ni dovolj dosledno in s tem tudi ni zadosti učinkovito. Prisotni pa so, kakor je v gradivu za zbor nakazano, prvi pozitivni znaki in določeni rezultati. Danes se moramo vprašati, zakaj še ni večjih učinkov?

Mislim, da predvsem zato, ker pri aplikaciji in izvajanju ukrepov ni dovolj enotnega in zavzetega pristopa vseh delov Litostroja in prehoda ukrepov v neposredno prakso, temveč se je vsebina ukrepov zadržala v distribucijski obliki na nivojih vodstev. Vsi zaposleni še vedno delamo v dokaj stari utirjenosti, z določeno količino nezadovoljstva in občutka o neučinkovitosti, prevladuje mnenje, da ji še vedno pomanjkanje nekaterih ukrepov in tako naprej. To se dogaja kljub stalnemu javnemu razlaganju ukrepov na zborih, organih in organizacijah in informacijskih sredstvih. Zato se vsiljuje in sproti

potrjuje ugotovitev, da je ta pojav posledica slabega delovanja »instrumentov« spodbude in tudi merjenja učinkov poslovanja. Vse preveč je tako imenovanih enotnih principov dela v našem sistemu Litostroja, ki je tako porastel, da ga ni možno več učinkovito usmerjati in koordinirati po takih načelih. Potrebno ga je razdeliti in dosledneje uveljaviti principe gospodarjenja, merjenja uspešnosti in vključevanja rezultatov vsakega dela v skupno aktivnost na sanaciji poslovanja v celi delovni organizaciji. Gotovo so najučinkovitejši ekonomski instrumenti usmerjanja za boljše gospodarjenje pravilni dohodkovni odnosi.

Naši dosedajni dohodkovni odnosi niso izpolnili vseh pričakovanj, čeprav so bili dobro zastavljeni. Dohodkovni odnosi na osnovah skupnega prihodka so najbolj primerni principi za fazno organizirano proizvodnjo, kakršna je bila doslej v Litostroju. Ne dohodkovni odnosi, temveč ni bila ustrezna dosedanja organiziranost, saj jo je Litostroj s svojim hitrim razvojem v 70. letih presegel. Usmerjanje in koordiniranje sedaj že velikega sistema Titovih zavodov Litostroj kljub možnosti modernih prijemov po dosedanjih principih ni strokovno primerno. To še najbolj potrjuje na primeru naših dosedanjih odhodkovnih odnosov, za katere naše strokovne funkcije vse do danes niso mogle pripraviti normativov in drugih podlag za pravilno ugotavljanje uspešnosti poslovanja in prispevka k skupnim rezultatom. Te zahteve so postale strokovno pretežke, a tudi interesa ni bilo. Zato imamo tudi danes tu in tam

stanja premajhne zainteresiranosti za izvajanje ukrepov sanacije, ker se brez dohodkovnih podlag ne oblikujejo ekonomski pritiski za dobro gospodarjenje.

Sedaj, ko smo z ukrepi sanacijskega programa sprožili proces reorganizacije tovarne v smeri celovite organiziranosti po proizvodnih programih, moramo komunisti Litostroja že spodbujati sočasne aktivnosti za oblikovanje novih dohodkovnih odnosov. V teh novih dohodkovnih odnosih morajo biti zastopani principi ekonomsko-tržnih zakonitosti poslovanja, pri čemer to niso le čisti tržni pogoji gospodarjenja, temveč v še večji meri upoštevanje trajnih skupnih interesov v okviru Litostroja. To moramo narediti tako, da zaradi tega načela ne bodo zabrisani uspehi poslovanja vsakega dela naše delovne organizacije. Že sedaj lahko ugotovimo, da so prisotni določeni odpori za oblikovanje pravih dohodkovnih odnosov, ki se izražajo v nekakšnih svarilih pred nevarnostjo delitve poslovnega procesa, v opozorilih pred kompliciranimi postopki, v trditvah o neprimernosti različnih nastopov izven delovne organizacije in podobno. Ne smemo podvomiti v pravilnost poti, ker smo vse to, kar vedno isti krogi priporočajo, upoštevali že doslej.

Letos smo poskusno začeli uveljavljati nove dohodkovne odnose predvsem za toz PPO in TVN. Pri tem še nimamo vseh potrebnih osnov za dosledno uveljavljanje bistva drugačnih in novih dohodkovnih odnosov. Predvsem so ti odnosi obremenjeni z posledicami dosedanjega skupnega poslova-

nja, ki pa niso ustrezno urejene. Na osnovi sedanjega poskusa vidimo, da je uveljavljanje novih dohodkovnih odnosov zahtevno delo in ga je potrebno čimprej strokovno pripraviti. Kajti čas do konca letošnjega leta, ko naj bi uveljavili novo organiziranost, je kratek. Zato je potrebno vzporedno pripravljati tudi osnove novih dohodkovnih odnosov.

Tudi ob sedanjih razpravi pred tem zborom, kot tu in tam doslej, se pri nas v Litostroju pojavljajo ocene, da je naš sanacijski program pripravljen tako, kot to zahtevajo zakonska določila, ter da je namenjen občini, bankam in drugim subjektom, ki jih zakon omenja.

Taka gledanja so zelo nevarna in zmotna. Ta program je v prvi vrsti namenjen prav nam — Litostroju in vsebuje okoli 100 nalog, tak je bil letošnji plan poslovanja, kar vse je v največji meri odvisno od nas samih. Res so nekatere naloge nastavljenе tudi na sodelovanje bank in drugih, večinoma pa so le naše lastne. Prav zato se lotevamo nadaljnje operacionalizacije — razdelave teh nalog na njihove faze in nosilce da bi tako sprožili stalen in aktivnejši donos do izvajanja teh nalog, njihovo spremljanje in ocenjevanje uspešnosti njihovega izvajanja. Pri tem se zavedamo, da naloge iz programa niso vsaka posebej, vse se prepletajo in jih ni možno natančno ločeno ocenjevati, temveč je potrebno ocenjevati njihov skupni učinek na naših samoupravnih organih.

Kadrovska problematika

Kadri so eno izmed ključnih področij sanacije, če ne celo najbolj ključno. Da bi lažje govorili o problematiki na kadrovskem področju v Litostroju, navajamo nekaj osnovnih značilnosti o kadrovskih gibanjih v zadnjem obdobju:

- V decembru 1986 je bilo v DO zaposlenih 4613 delavcev, v marcu 1988 pa 4302 delavca, kar predstavlja zmanjšanje števila zaposlenih za 311 delavcev. Trend se nadaljuje: konec maja smo imeli 4214 delavcev.
- Odliv kadrov je bil največji pri kadrih z visoko izobrazbo (kar 20 %), nekoliko manjši je bil pri višji izobrazbi (13 %), s padanjem izobrazbe pa se manjša tudi odliv in znaša pri polkvalificiranih delavcih 7 %.
- Število odhodov delavcev, ki odhajajo na lastno željo, se v letu 1988 zmanjšuje in predstavlja skoraj pol manjši odliv od tistega iz leta 1987, ko je bilo v enem četrtletju tudi po 139 odhodov na lastno željo. Sedanje število se že približuje skoraj »normalnemu« številu iz leta 1986.
- Tudi število prihodov upada, saj je skoraj polovico manjše kot pred letom dni. Po rekordni skoraj 15 % fluktuaciji kadrov v preteklem letu in zmanjšanju števila zaposlenih za 7 %, danes že za 9 % nam podatki iz letošnjega leta kažejo, da se gibanja na področju kadrov počasi umirjajo.
- Gotovo je to posledica uspešnega uresničevanja predvsem tistih kratkoročnih ukrepov, ki smo jih sprejeli za sanacijo razmer na področju kadrov. Med najpomembnejšimi ukrepi so tisti na področju nagrajevanja, saj je bilo prav nezadovoljstvo z nagrajevanjem najpogostejši razlog za tako številne odhode delavcev v lanskem letu.
- Umiritev kadrovskih gibanj, ki smo jo dosegli s kratkoročnimi ukrepi, pa je samo del — začetek kadrovske sanacije, saj prava kadrovska sanacija ni le nadomestilo strokovnih kadrov, ki smo jih izgubili v preteklosti. Za resnično sanacijo je potrebno narediti veliko več.
- Če si pri iskanju tega, kar moramo spremeniti, pomagamo z ugotovitvami iz analiz, ki smo jih delali ob odhodnih razgovorih z mladimi strokovnjaki, ko so zapuščali DO, potem moramo ugotoviti, da je nezadovoljstvo z osebnimi dohodki postalo glavni razlog odhoda strokovnjakov šele v zadnjem obdobju in sicer v kombinaciji še z drugimi razlogi. Pred tem pa so bili glavni razlogi, zaradi katerih so nas zapuščali mladi strokovnjaki, naslednji:
 - slaba organizacija dela,
 - nezadovoljstvo z delom (premalo zahtevno),
 - nezadovoljstvo s strokovnim razvojem,
 - nezadovoljstvo z napredovanjem,
 - nezadovoljstvo z nagrajevanjem.
- Če hočemo preprečiti nadaljnje odhode mladih strokovnjakov, pridobiti štipendiste, da se bodo v večji meri odločali za nas, in narediti Litostroj privlačen in zanimiv tudi za ustvarjalne mlade pa tudi že uveljavljene strokovnjake, potem morajo biti sestavni deli sanacije tudi učinkoviti ukrepi za spremembo razmer na tistih področjih, s katerimi so bili mladi nezadovoljni.
- Reorganizacija, ki jo pripravljamo skupaj z zunanjimi strokovnjaki, je gotovo sprememba, od katere vsi veliko pričakujemo. Omogočiti mora bolj učinkovito in kakovostno delitev dela.
- Razlogi, kot so premalo zahtevna dela, nezadovoljstvo s strokovnim razvojem in napredovanjem pa odražajo pomen, ki so ga imeli dosedaj izobrazba, znanje in izobraževanje v naši delovni organizaciji.
- Če želimo razvoj in ne životarjenje, potem bomo znanje postavili na pravo mesto in mu dali pravo ceno z izdelavo dolgoročnega programa razvoja kadrov, v katerem bo znanje najpomembnejši dejavnik pri zaposlovanju, napredovanju, nagrajevanju in izobraževanju.
- Programi rednega vsakoletnega funkcionalnega izobraževanja morajo postati obveza za vse delavce, da bodo še naprej lahko opravljali svoje delo.
- Brez dodatnega izobraževanja tudi ne bo mogoče napredovati in biti bolje nagrajen.
- Z delom pridobljena delovna zmogljivost bo samo še izjema na manj zahtevnih delih.
- Le sanacija, ki je dolgoročna, celovita in ima programe na področju razvoja kadrov v tesni povezavi z programi razvoja cele delovne organizacije, je lahko uspešna.
- Resnično uspešna pa je tista organizacija, ki načrtno gradi svoj sistem vrednot, s katerimi se delavci lahko enačijo. S tem doseže veliko pripadnost delavcev in najboljšo motivacijo za delo. Tudi v Litostroju smo nekoč že poznali tako pripadnost. Če želimo biti zares uspešni, potem je sedaj čas, da se ponovno začnemo truditi za znanje, kakovost, razvoj in da o tem prepričamo tudi druge.

Kadrovsko-splošni sektor
Vodja
Tatjana Ivanič-Lukič, dipl. psih.

V razpravo sta posegla tudi sekretar OO ZK tozda PUM Stojan Djordjević (Nadaljevanje z 2. strani)

»Današnji zbor verjetno v svojih ključnih ne bo zajel posameznih strokovnih delovnih nalog, saj ni namen, da organizacija ZK sprejme svoj sanacijski program Litostroja. Naš generalni zaključek naj bi bil dosledno izvajanje sanacijskega programa, v katerem so zajeta vsa področja, ki prinašajo boljše poslovanje. Člani ZK pa se moramo najprej kot izvajalci dokazati in to terjati tudi od drugih članov kolektiva. To pa je tudi odgovor na vprašanja, ki ga v tem trenutku zastavlja marsikateri komunist: Kaj lahko jaz kot komunist storim?

Z gotovostjo lahko trdim, da se je v zadnjem obdobju močno povečala uspešnost saniranja litostrojskih težav, pri čemer je del zasluge tudi na družbenopolitičnih organizacijah in samoupravnih organih.

Posebej velja omeniti izdelavo sanacijskega programa, izvedbo volitev, nov pristop k nagrajevanju in uspešno izveden referendum, priprave na reorganizacijo podjetja, nove rešitve na dohodkovnih

- spremembe organiziranosti v smislu krepitve odgovornosti delavcev za boljše gospodarjenje in s tem za doseganje boljših poslovnih rezultatov;
- izboljševanje kadrovske strukture z usmerjanjem v zaposlovanju novih strokovnih sodelavcev in spodbujanjem izobraževanja ob delu;
- uvajanje novih proizvodnih programov in modernih tehnologij, ki bodo omogočale vključevanja v mednarodno delitev dela, modernizacijo opreme in ekonomično izkoriščanje razpoložljivih proizvodnih zmogljivosti itd.
- Da jih bomo lahko opravili, moramo:
 - okrepiti delo OO ZK in zaostri odgovornost sekretariatov in sekretarjev za aktivno vključevanje vseh članov ZK;
 - opredeliti konkretne naloge članom ZK, ki delujejo v sindikatu, ZSMS, samoupravnih organih in delegatskem sistemu in terjati odgovornost za izvršitev nalog;
 - zaostri odgovornosti članov ZK pri opravljanju in izvajanju vseh strokovnih del in nalog, še posebno na področju vodenja,
 - povečati obseg idejnopoličnega usposabljanja članov v ZK v OO ZK in v organiziranih oblikah idejnopoličnega usposabljanja;
 - okrepiti aktivnosti za sprejem novih članov v ZK, zlasti med mlajšimi sodelavci;
 - povečati odgovornosti za uresničevanje nalog, za katere se dogovorimo na konferenci ZK TZL in v osnovnih organizacijah.

S temi aktivnostmi organizacija ZK nikakor ne prevzema mentorstva nad izvajanjem poslovne politike v Litostroju. Niti ne želimo prevzeti funkcije kontrole nad izvajanjem zastavljenih nalog. Želimo in hočemo pa preko svojega članstva kreativno prispevati k doslednemu in odgovornemu izvajanju dogovorjenega. To pa je naloga komunistov, ki ne presegajo poslanstva opredeljenega na zadnji konferenci ZKS.«

Govor tovariša Vulkana, ki je v strnjeni obliki izrazil mnenje in hotenja litostrojskih komunistov, je pomenil tudi iztočnico kasnejšim razpravljalcem.

Prvi se je prijavil k besedi tovariš Jože Šlander, generalni direktor Litostroja. Takoj na začetku je pohvalil podano oceno stanja, ki pomeni tudi dobro izhodišče za dobro akcijo. Tovariš Šlander se je zavzel predvsem za to, da presežemo stopnjo kritike v tem smislu, da ožigosamo resnično le tisto, kar je potrebno in na tem gradimo akcijo. V celotni problematiki Litostroja mora pomeniti sanacija tudi prepored odnosov in dejansko ambicije za dobro poslovanje, ne le željo za preživetjem oziroma životarjenjem.

V nadaljevanju se je dotaknil sedanjega stanja in dosedanjega izvajanja sanacijskega programa. Prvi uspehi so vidni že na finančnem področju in na ustvarjanju likvidnosti, razveseljivo pa je tudi dejstvo, da imamo dovolj naročil. Še vedno pa je pereča kadrovska problematika, stalno dvigovanje proizvodnje ter pridobitev zaupanja in podpore družbenopolitičnih skupnosti in bank. Litostroj si mora ponovno ustvariti ime in ugled, zaradi česar bodo strokovnjaki želeli zaposlovati v naši delovni organizaciji. Čimprej bo treba izvesti tudi učinkovito reorganizacijo Litostroja po proizvodnih programih, vendar nikakor ne na račun razdelitve na samostojne delovne organizacije.

Čakajo nas seveda še dolgoročnejši in obenem tudi zahtevnejši projekti, kot so naša orientacija v perspektivi, razvoj, oprema, tehnološke rešitve ter orientacije po posameznih programih. Ravno tako pomembne teme pa so tudi izobraževanje, nagrajevanje, inventivnost in pridobivanje novih koristnih licenc, pa še uvajanje integralne kvalitete in podobno. To so sistemске rešitve, ki edine lahko pripeljejo do modernega, kvalitetnega in s tem tudi uspešnega poslovanja.

Za tovarišem Šlandrom se je prijavil k besedi Janko Goručan iz tozda PPO. Tudi njemu se je zdel sklic takšnega zbora potreben, saj je bilo dosedanje delo pretežno forumsko in nepovezano. Ugled Zveze komunistov kot avantgardne politične sile je po njegovem mnenju začel upadati s kopičenjem težav, ki jim ZK ni bila več kos, oziroma je kljub vsemu še vedno delala (ali pa tudi ne), na starih načelih. Ena od cokol spremembe je bila tudi vseskozi prisotna želja, da se članstvo obnaša čim bolj uniformirano v svojem mišljenju, kar pa je bolj malo dopuščalo različnost mnenj. Tovariš Goručan je sebi in ostalim zastavil še mnogo osnovnih in ideoloških vprašanj, kot je na primer: ali delavec danes verjame ZK, ji sme, mora ali lahko? Od kod na primer nezadovoljstvo delavcev, na čem temelji in kaj si želijo? Spomniti se moramo namreč tudi na decembrsko stavko, kjer je šlo predvsem za nezadovoljstvo nad organiziranjem, vodenjem in odločanjem. Tudi gradivo za zbor komunistov je ožigosalo s tem, da je to bolj ali manj prazno besedičenje, ker tu nikjer ne piše, da se bomo reorganizirali zato, da povečamo dohodek, kar je naša edina naloga. Premalo se je tudi sklicevati in apelirati le na komuniste, saj jih je v samoupravnih organih in DPO vse manj, zato bi bilo tudi iluzorno

Pridružujemo se protestu

Predsedstvo našega sindikata je 6. junija soglasno sprejelo stališča in zahteve, s katerimi se ob aretacijah Janeza Janša, Ivana Borštnerja ter Davida Tasića pridružujemo vznemirjeni in vsebolj nezadovoljni ter zrevoltirani demokratični javnosti. Nezadovoljstvo in ogorčenost nad postopkom, ki spominja na najbolj zavožene trenutke zgodovine, pa vsaj zaenkrat (do 22. junija) ni prispevalo k temu, da bi spremenili izrazito nehuman odnos do zaprtih in vzvišeno ignorantski odnos do javnosti.

odbor za zaščito janeza janše
in ostalih
kersnikova 4
ljubljana

predsedstvo sindikata tz litostroj je soglasno zavzelo naslednje stališče:

1 takoj izpustiti na prostost janeza janšo in ostale, ki so bili aretirani s tem v zvezi in jim omogočiti obrambo s prostosti in s civilnim odvetnikom

2 spremeniti zakonodajo tako da bodo onemogočeno takšni inkvizicijski postopki in kršenje osnovnih človekovih pravic kot smo jim bili priča v primeru aretacije janeza janše.

predsedstvo konference oos do
titovi zavodi litostroj

6.6.1988 15.35

SAVEZ SINDIKATA JUGOSLAVIJE — VIJEĆE SSJ
COJY3 HA CИHДИКАТИТЕ HA JYГOCЛAВИЈA — COBET HA CCJ
ЗВЕЗА СИНДИКАТОВ ЈУГОСЛАВИЈЕ — СВЕТ ЗСЈ
САВЕЗ СИНДИКАТА ЈУГОСЛАВИЈЕ — БЕЋЕ ССЈ
BEOGRAD, TRG MARKSA I ENGLSA BROJ 5 ♦ TELEFON: 330-481-9 ♦ TELEX: YU — CEVESI 11-121

Broj 1691/1

Beograd, 8. 06. 1988. god.

KONFERENCIJA OOS
RO TITOVİ ZAVODI "LITOSTROJ"

LJUBLJANA

Dragi drugovi,

Primili smo vaš teleks od 6. juna 1988. godine.

Članovi Predsedništva Veća SSJ koji su sa njegovom sadržinom upoznati shvataju vašu zabrinutost u vezi sa atmosferom i stvarnom ukupnom situacijom oko pokretanja krivične odgovornosti i pritvora protiv Ivana Borštnera, Janeza Janše i Davida Tasića. Oni se slažu sa vama da je odgovornost na legitimnim nadležnim organima, da čitav postupak vode na način koji odgovara zakonskim normama pravne države, da ga što pre zaključite i javnost upoznaju sa svim materijalnim činjenicama i pravnim osnovama.

Što se samog zakona tiče mišljenja su da i ovaj primer dokazuje neophodnost široke, javne, demokratske diskusije u postupku njegovog nastajanja i usvajanja.

Šef Kabineta predsednika
dr Jugoslav Mijatović

naprtiti njim vso krivdo ali odgovornost. V kratkem bi lahko strnili razmišljanje tovariša Goručana v naslednje: Boriti se moramo za to, da bomo s svojimi dohodki lahko živeli človeka dostojni življenje, kar pomeni, da moramo imeti dovolj dela in predvsem dobro organizacijo. Naj se ne dogaja več, da bi v delih tovarne delali nadure, drugje pa bi bili brez dela. Tudi pripravljenost ljudi, da bi delali, je velika, rabimo le dobro organizacijo, katere uspešnost poslovanja bi prepodila malodušje in nezainteresiranost. Ob polnem in ustrezno nagrajenem delu bi ljudje spet začutili željo za družbenopolitičnim delovanjem, ki je zdaj le še redko prisotna. Svoj govor pa je Janko Goručan zaključil z naslednjimi besedami:

»Med tistimi, ki vztrajamo, je gotovo še dosti takšnih, ki smo pripravljeni izpolnjevati zastavljene naloge. Ob tem pa se nima

smisla spraševati, ali smo člani DPO in katere. Najprej moramo ustvariti pogoje, da bomo dostojno živeli. Tisti delavci, ki so nas v krizi zapustili, niso šli stran zato, ker so DPO slabo delale, v novi sredini pa dobro, temveč so odšli zaradi višjega osebnega dohodka, urejenih delovnih razmer, možnosti napredovanja.

ZK ne odrekam njene vloge in prisotnosti, vendar ne prenesem nekega govoričenja o novih metodah dela. Povejmo, kakšne so, sicer je vse skupaj le farsa. ZK in njeno članstvo mora nazaj na pozicije partije iz leta 1941, tudi za ceno stolčkov, sicer je vse zaman.«

Naslednji govornik je bil Stojan Djordjević, sekretar OO ZK tozda PUM. Najprej se je navezal na govor tovariša Goručana in je nekaterim idejam pritrdil, v

(dalje na 4. strani)

Prvič tajno glasovanje

(S 1. strani)

Kadrovska komisija pa ni pripravila predlogov kandidatov za uredniški odbor časopisa Litostroj, komisijo za spremljanje uresničevanja Zakona o združenem delu in za pripravo letnega plana delovne organizacije. Zakaj predlogi niso bili pripravljeni, ni bilo pojasnjeno — res pa je tudi to, da nihče od prisotnih ni terjal pojasnila.

Ker pa konstitutivna seja ne pomeni le volitev predsednika oziroma

namestnika ter imenovanje članov komisij, temveč tudi obračun dela do tedanjega sestava delavskega sveta, je bilo obravnavano tudi poročilo o delu delavskega sveta, upravnega odbora ter komisij. Omenjena poročila so vsi vabljeni prejeli pred sejo. Pripomb na poročila niso imeli. V poročilu je bilo med drugim zapisano, da je delavski svet osrednjo pozornost v minulem mandatu namenjal gospodarskim te-

Glasovanje za sestavo novih komisij pri DS DO in upravni odbor

S tajnim glasovanjem smo izvolili novega predsednika delavskega sveta delovne organizacije

Po izvolitvi je sejo že vodil novi predsednik DS DO (Foto: T.Š.)

● Nikogar ne bo. Pravijo, da so tisto, kar mislite povedati, slišali že stokrat.

žavam v delovni organizaciji, ki so se v zadnjih dveh letih stopnjevale, kljub številnim prizadevanjem in razpravam. Zaostrene razmere so se začele izboljševati s prihodom sedanjega generalnega direktorja, ki si je prizadeval premagovati zunanje težave. Delavski svet je pogosto razpravljal tako o zunanjih kot notranjih slabostih in hkrati ugotavljal, da na zunanje težave ne moremo kaj dosti vplivati, lahko pa na notranje. Istočasno je sprejel sklepe, da moramo v kolektivu čim bolj zaostriti delovno disciplino, izrabo delovnega časa, izboljšati organizacijo dela, dvigniti produktivnost in kvaliteto izdelkov itd. Da ne bi za svoje delo odgovarjali le delegati, pa se ob teh sklepih ob branju tega članka vprašamo vsi ali smo kaj od naštetega vsak pri sebi tudi storili? Priznajmo, da se kaj bistvenega na tem področju vedno ni spremenilo. Nekateri vodstveni in vodilni kadri še vedno ne vedo za podrejene, koliko in kako delajo. Izhodi iz kolektiva med delovnim časom se niso zmanjšali. Predčasno

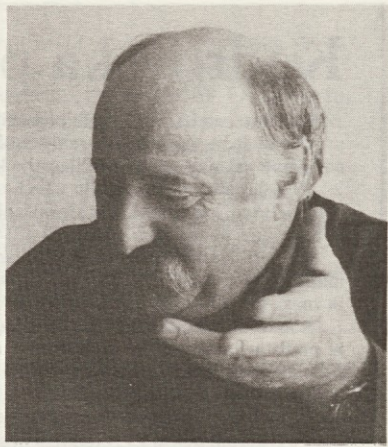
nadaljevanju pa je povedal mnenje svoje osnovne organizacije, ki je obravnavala gradivo za skupni zbor. Njihova osnovna organizacija je ves čas spremljala gospodarski položaj v delovni organizaciji, člane pa moti, da se sanacijski programi ne izvajajo dosledno. Vzporedno s tem tudi izvrševanje planskih obveznosti ne poteka uspešno in prihaja do večjih odstopanj od zastavljenih planov do kasnejše realizacije. Res je tudi, da so vidni določeni uspehi, vendar med komunisti prevladuje občutek, da na svojih delovnih mestih še vedno delamo po starem. Premalo se čutijo spremembe v vsebini dela, nismo dovolj enotni in še vedno je prisotna premajhna aktivnost za boljšo izrabo delovnega časa. Politika komunistov v tozdu PUM bo tudi v bodoče usmerjena k rednem spremljanju uresničevanja sanacijskega programa — še posebej za tozdu PUM, od svojih članov pa bodo terjali stalno spremljanje in aktivno uresničevanje sanacijskih ukrepov. Nadaljnji govorniki so se dotaknili tem, kot so svobodna menjava dela in problematika kadrov, postavljeno je bilo vprašanje, kako in kaj je z reorganizacijo tovarne, ki je tik pred nami, pa o njej še nič ne vemo. Zvonimir Volfand se je poglobil v izvajanje in ovire pri izvajanju sanacijskega programa ter nam predstavil, kje v tem trenutku smo in kaj nas čaka v prihodnje. V nadaljevanju je Tatjana Ivanič-Lukič podala analizo kadrovske problematike v tovarni, ki jo zaradi zanimivosti posebej objavljamo v sklopu tega članka. O problematiki izvajanja sanacijskega programa in rešitvah iz krize je spregovoril tudi Zoran Prodan. Nakazal je na kompleksnost problematike, ki čaka na svojo razrešitev ter omenil prizadevanja, ki jih zahteva obsežen program razvoja. Navedel je tudi nekaj uspešnih prijemov, ki jih v Litostroju že uporabljamo, vendar v premajhni meri, da bi bili lahko opazni in bolj izraziti. Iz drugačnih izhodišč je razpravljal predsednik konference OO sindikata Vasja Kreft, ki je opozoril, da je v tovarni potrebno poskrbeti za boljše vzdušje in za večjo enotnost tozdov in njihovih direktorjev. Delavci morajo imeti več možnosti izražati svoje interese in mnenja, prav tako pa je potrebno tudi kaj narediti na kadrovskem področju in ne le govoriti o tem. Močno so omajani medsebojni odnosi ter zaupanje, želja vseh pa je, da res nekaj naredimo, kajti ob obletnici stavke bo sindikat polagal račune pred delavci o uresničevanju takrat sprejetih zahtev. O vsem tem v dosedanjih razpravah ni bilo govora, čeprav obstaja še mnogo nerešenih osnovnih problemov. Osnovno, kar nas bo rešilo iz krize, je zgolj naše delo in enotnost ter složnost pri uresničevanju skupnih ciljev ter seveda sposobni strokovni kadri. Le na podlagi takega dela, bo lahko sindikat opravljal svojo funkcijo pošteno in uspešno. Na to temo, skrb za delavca, se je oglašil tudi Milan Vidmar, ki je izrazil veliko bojazn za nadaljnji razvoj našega družbenega standarda, ki že vrsto let skokoma upada. Ker to ni le skrb tozda ZSE, se mora s tem vprašanjem soočiti in ukvarjati cela delovna organizacija, sicer bo nezadovoljstvo delavcev upravičeno vsako leto še večje.

odhajajo tudi tisti, ki nimajo drsečega delovnega časa.

Delegatom je spregovoril tudi generalni direktor Jože Šlander. Dejal je, da se gospodarske razmere v kolektivu le urejajo, vendar prepočasi. Še vedno je prisotna misel, da bodo litostrojsko krizo rešili čudeži, mi pa bomo stali ob strani in se čudili.

V prvi polovici maja so konstitutivne seje samoupravnih organov imeli tudi po tozdih oziroma delovnih skupnostih. V večini tozdov oziroma delovnih skupnosti so se odločili, da bodo volili predsednika oziroma namestnika njihovega delavskega sveta javno. Zanimiva je ugotovitev, da so povsod izvoljeni novi predsedniki, ne glede na to, da so nekateri dosedanji to funkcijo opravljali le zadnji dve leti. Krivično bi bilo, če bi zapisali, da so opravljali svoje naloge slabo, prej bi veljalo upoštevati dejstvo, da tega dela niso želeli opravljaliti še naprej. V zadnjih letih poudarjamo, da moramo kadrovsko politiko voditi v smeri pomlajevanja. Tokrat nam je to uspelo. Upajmo in zaželimo novoizvoljenim, da bodo uspešni.

V kolektivu ima vidno vlogo tudi upravni odbor delovne organizacije kot izvršilni organ delavskega sveta delovne organizacije, ki je bil konstituiran takoj za delavskim svetom. De-

Novi predsednik DS Franc Kranjc

legati upravnega odbora so izmed sebe tudi s tajnim glasovanjem izvolili za predsednika Viljema Maka, pomočnika direktorja tozda Prodaja za polizdelke. Za njegovega namestnika je bil izvoljen Bogdan Požar, inženir, sicer pa je vodja oddelka za Peltonove turbine v projektivi tozda IRRP.

Na koncu sestavka zapišimo še to, da novoizvoljenim delegatom kakor tudi njihovem vodstvu čestitamo k imenovanju. Mi vsi pa sebi in kolektivu obljubimo, da bomo spoštovali dogovorjene sklepe in ukrepe.

Slavica Mrkun

Zbor komunistov

(S 3. strani)

ko se je skupni zbor s temi temami približal koncu, se je oglašil tudi naš gost Zivko Pregl. Izhodišče razprave mu je ponudil s svojim govorom Janko Goručan, ki se je vprašal, kaj lahko on kot komunist v tem trenutku in v tej sredini naredi in kaj pomeni biti komunist danes? Vlogo in ugled komunistov v naši družbi je tovariš Pregl skušal ponazoriti s primerom tozdov za razvoj in vzdrževanje, kar poenostavljeno pomeni, da mora biti Zveza komunistov neke vrste izvidnica v ugotavljanju predvidevanj in analiz ter mora gledati na najbolj racionalne rešitve. Ni pa njena naloga, niti ni za to poklicana, da jih tudi sama najde. Tudi ni naloga ZK, da vleče nase vse operativne načrte in sprejema nase krivdo za nedelo različnih organov, njena naloga je predvsem v tem, da sproži vse mehanizme za razreševanje problemov.

Tovariš Pregl je izrazil tudi zadovoljstvo nad tem, da je opaziti, da komunisti v Litostroju vemo, kaj hočemo in da smo se tudi opredelili za načine in poti, s katerimi bomo to dosegli. Pohvalil nas je z besedami, »da postajamo soliden partner v jugoslovanski ekonomiji«. Pogoj pa je, da se delavci in vsi zaposleni v svojih hotenjih identificirajo s podjetjem, kar pomeni, da se pri delu ne držijo izključno le opisanih in del in nalog, temveč da poprimejo povsod tam, kjer je to potrebno in kjer delo pozna. To pa tudi pomeni, da mora človek

znati najti svoje dejavnosti tudi sam. Znašli smo se pač v tako težkem gospodarskem položaju, ki mu bomo s težavo kos in ki nas obremenjuje na vseh področjih, resnično od nas samih pa je odvisno, ali bomo uspeli. In v vsem tem lahko vsak komunist najde svoje mesto, tako z dobrim delom kot z angažiranostjo in spodbujanjem ostalih.

Zbor komunistov se je tako približal koncu. Tovariš Vulkan je naredil krajši povzetek razprav in predlagal, da zaključke oblikuje še posebna skupina, naše delo za naprej pa je jasno.

Čeprav so se nekatere stvari, ki so jih razpravljali omenjali, pojavljale že kdaj prej, je zbor izpričal enotnost stališč litostrojskih komunistov in pripravljenost vseh k energičnemu razreševanju težav. Žal pa so bile razprave kar prevečkrat tudi zelo načelne, forumske in papirnate. V zadnjem času smo namreč v našem ožjem in širšem družbenopolitičnem prostoru priče ostrim debatam brez dlake na jeziku, resničnemu soočanju mnenj, česar pa tukaj ni bilo opaziti. Ogromen uspeh pa je že sploh tak sklic zbora, ki daje slutiti tudi drugačno bodoče delo.

Pripravila: M. Meglič

Kdo je udaril mimo ali komu koristi »izboljšani« način nagrajevanja

Kreativci

Glavni namen sprememb in dopolnitev na področju nagrajevanja je bil predvsem omogočiti ustrežnejše nagrajevanje strokovnih delavcev ter omiliti precejšnjo uravnilovko, kar naj bi zadržalo strokovne kadre v Litostroju in zagotovilo osnovo za pridobivanje novih strokovnih sodelavcev tehnične, ekonomske, pravne, organizacijske in računalniške stroke. Tako smo zapisali v uvodu gradiva za zbore delavcev, kjer smo razpravljali o omenjenih spremembah.

V nadaljevanju pa je pri celotni stvari najbolj presenetilo dejstvo, da v Litostroju »kreativni strokovni kadri« praviloma zasedajo vodilna in vodstvena mesta. Tako smo vsaj lahko sodili na osnovi množičnih napredovanj in prerazporeditev delavcev, si so sledila referendumu o spremembah na področju nagrajevanja. To pa ni niti dobro niti ni prav, saj ti delavci svojo dragoceno ustvarjalno energijo in sposobnosti zanemarljivo in se trošijo na povsem napačnem področju. Zanimivo je tudi, da smo bili pri tem procesu prerazporeditev in napredovanj povsem neusklajeni in neprimerljivi ne le znotraj delovne organizacije, temveč tudi znotraj manjših organizacijskih enot. Obstaja utemeljena domneva, da so se napredovanja določala na osnovi intuicije in načela »da se ne bi komu preveč zamerili«.

t. š.

Razčlenbe nekaterih zapisnikov (na primer DS SSP) o dodelitvi točk po novem sistemu nagrajevanja nam namreč kaže, da največ točk niso dobili strokovnjaki, ki so perspektivni v sedanjem ali bližnjem prihodnjem času, temveč je šlo razdeljevanje po hierarhiji delovnih mest ter po dviganju osnovne nekatere, ki so pred upokojitvijo. Dejstvo pa je, da so vodili delavci višje nagradjeni že zaradi delovnih mest, odhod v pokoj pa tudi ni motiv za izboljšani RP in večje število točk.

Res je to groba ocena nekaterih zapisnikov, ki pa si jih posamezniki lahko ogledajo, če so napisani primerjalno, da pokažejo prejšnje in novo stanje (ne pa kot je objavila Montaža, le skupno število končnih točk). To je tema za razmislek, da se vprašamo, kdo in s kakšnimi motivi je udaril mimo oziroma kakšne rezultate naj bi nam ti »popravki« prinesli.

Razstava likovnikov Gorenja

Naš razstavni prostor se kljub neugodnim razstavnim razmeram (moralali smo na primer za eno tretjino zmanjšati število razstavnih panojev, saj so jih potrebovali drugje) ne vda. Zelo uspeli samostojni razstavi Vinka Podobnika je v maju sledila skupinska razstava amaterskih likovnikov iz delovne organizacije GORENJE iz Titovega Velenja.

Gostujočih umetnikov je bilo kar devet. Predstavili so se nam: **Nada Vodušek** s svojimi akvareli z motivom pokrajine (gorske ali primorske), **Oskar Sovinc** in **Franc Lesjak**, ki so bodisi v akvarelu ali pastelu ukvarjata s tihožitji, **Viktorija Meh**, ki v akvarelni tehniki rada upodablja cvetje, **Božena Berčon**, ki prav tako ljubi cvetlične motive, le da jih slika na črne keramične ploščice, ki potem združene dajejo končno kompozicijo, **Peter Petrovič**, ki se podaja na slikarske izlete v domačo velenjsko pokrajino, **Marjan Šmerc**, ki edini v skupini slika v olju in so mu najbolj pri srcu morje in pomorski motivi, **Frenk Pustoslemšek**, ki slika v emajlu fantazijske motive na plošče štedilnikov (opazi se, da je njegov vzornik Jaki) in **Nives Podlunšek**, ki ustvarja prelepe reliefne stvaritve v naravno obarvani glini (obiskovalce je posebno navdušil njen Pojoči petelin).

Vsem razstavljenim delom se je poznalo, da se njihovi avtorji zavzeto in študiozno poglobljajo v likovne zakonitosti. Naj omenimo, da vsak v skupini obiskuje različne »male šole«: risbe, kiparjenja, oljnega slikarstva, lončarstva... Vsem pa je skupna želja, da se dvignejo nad povprečje življenja in da se približajo lepoti, kot so napisali v svoji spremni besedi. Njihovi motivi pa zato največkrat predstavljajo naravo v njeni izvirni čistosti. Z veseljem so razstavljali ali v Litostroju, saj je njihov cilj, da bi se delavci-likovniki iz različnih delovnih organizacij zbližali in tako našli navdih za nadaljnje ustvarjanje.

V primerjavi z litostrojsko je Gorenjeva likovna sekcija vsekakor številč-

nejša, kar pa je tudi razumljivo, saj ima Gorenje preko 6000 delavcev.

Od velenjskih gostov smo izvedeli tudi to, kako zna njihova delovna organizacija uporabiti likovno nadarjenost svojih delavcev. Na primer: poleg navadnih belih štedilnikov prodajajo v Zvezno republiko Nemčijo tudi štedilnike z zgornjimi ploščami,

ki jih je vsako drugače, se pravi unikatno, poslikal Frenk Pustoslemšek. Seveda je tudi cena takih štedilnikov temu primerno ekskluzivna.

(V razmislek še namig kulturne komisije: morda bi na primer tudi unikatno poslikani viličarji dosegali višjo ceno ali vsaj šli bolje v prodajo?!).

J. K.

»Hm, takole poslikan štedilnik pa bi tudi jaz imela!«

Nekaj razmišljanj iz knjige vtisov:

— Na splošno se mi dela likovnikov Gorenja zdijo čudovita. Posebno pa še glina.

— Lepe, globoko čustvene slike, z željo, da bi visele na pravem prostoru (privat).

— Življenje nam vsili in ureja stil hitronovega životarjenja. Samo par minut bi si moral vsak kulturni človek ukrasti za tako čudovito stvar, kot je umetnost.

— Impresivna tehnika!

— Lepi in zanimivi primeri izražajo domišljijo in čut za umetnost!

PUSTITI TOKU, DA TE NESE, JE NEUMNO.
PLAVATI PROTI TOKU PA UTRUDLJIVO.
NE PUSTIJO MI, DA BI UŠEL STRAN.
VODA JE BREZ OKUSA, BREZ VONJA IN SMRDI.
VODA JE ZALILA PLOD NAŠE POVPREČNOSTI.
POSLEDICA PREKOMERNEGA DELA MOŽGANOV JE
GLAVOBOL IN POPOLNA APATIČNOST.
SMRT NAS REŠI S TEM, DA NAS PAHNE V ŠE VEČJO BEDO.
VSA ŽIVLJENJSKA FILOZOFIJA SE RODI V WC.
KONEC VSEH KONCEV JE ZAČETEK.
LE BOLEČINA NAREDI VESELJE.
PLAVAJ, PLAVAJ, GNUS ZELEN.
ŽIVLJENJE JE ČRNA SLUTNJA.
ČLOVEK ČLOVEKU MESAR, POLNE MESNICE.
SAJ NAM LJUDJE NE VERJAMEJO, DA GRE ZARES.
ANGAŽIRATI SE, TO POMENI POČETI NEKAJ BREZUPNEGA.
ZELENA GROZA S KRVAVIMI OČMI.
SVET SE JE OBRNIL NA GLAVO S TEM, KAR JE MISLIL.
UTVARA JE TISTO, ČESAR SE NAJBOLJ OKLEPAMO.
SONCE SE VSAK VEČER SKRIJE PRED SVETOM.

Dušan Šparembek

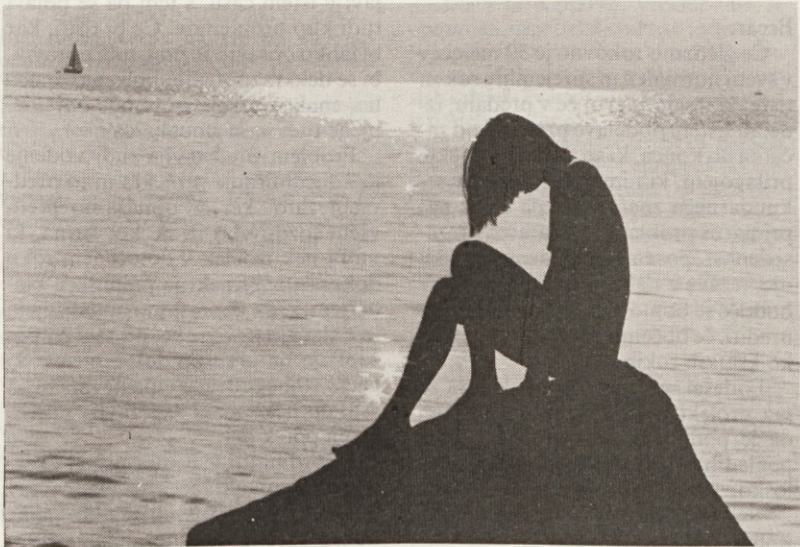
Nada Odeb

POLETJE

*Poletni dan, poletno sonce,
poletno vzdušje, poletne izkušnje.
Školjka uboga se je ranila,
biser svoj svetu je podarila.*

*Ranjena školjka je potonila,
biser bleščeči pa je ostal,
mrtva se školjka ni več vrnila,
biser na lepih je grudih pristal.*

M. K.

V. Jantol: SPOMIN NA POLETJE

Kitajsko slikarstvo dinastij Ming in Qing

Ljubljana je bila v maju in juniju deležna izjemnega kulturnega dogodka. Prvič je bilo skozi ljubljanska vrata Evropi predstavljeno štirideset umetnin štiridesetih kitajskih slikarjev iz obdobja 1368 do 1911, to je iz obdobja dinastij Ming in Qing, ki jih je na daljno pot poslal Muzej prestolnice Beijing.

Kitajsko slikarstvo ni slikarstvo v klasičnem smislu, kot ga pojmuje evropski gledalec. Kitajske slike so svitki velikih dimenzij, ki so bile namenjene krašenju sten samo izjemoma. Slikane s tušem ali akvarelnimi barvami na papir ali svilo, podloženo z brokatom, skrbno varovane v omarah, predstavljajo estetsko in duhovno, pogosto simbolno sporočilo. Človek jih je sprejemal in užival ob njih v izbrani družbi z branjem od spodaj navzgor šele takrat, ko je bil na to duhovno pripravljen.

Izhodišče za kitajsko slikarstvo so kaligrafski svitki s pisanim besednim sporočilom. Tudi slike so pogosto opremljene z besedilom, ki se je porajalo umetniku ob ustvarjanju ali pa gledalcu ob podoživljanju umetnine.

Skozi razstavo nas vodijo sporočila kitajskih umetnikov, ki so pripadali različnim šolam in različnim ravnam — od ljudske umetnosti do visoke akademske umetnosti izbranih krogov. Vse to je potekalo vzporedno in z različnimi medsebojnimi vplivi. Tako skozi razstavo spremljamo tudi politične spremembe, ki so nastale ob zatonu ene in vzponu druge dinastije.

Največjo sugestivno moč v kitajskem slikarstvu pa imajo prav gotovo simboli iz neživega, živalskega in rastlinskega sveta, ki ponazarjajo človeka, njegovo bivanje, povezanost z naravo in povezavo z mikro in makrokozmosom. Med njimi najdemo kamen, ptice, srne ter predvsem štiri plemenite rastline: slivo, orhidejo, bambus in krizantemo.

Narodna galerija je poskrbela za odlično vodstvo po razstavi, brez katerega bi marsikaj ostalo neopaženo in nejasno. Poskrbela je tudi za mnoge vzporedne dejavnosti, ob katerih gledalci spoznajo Kitajsko kot deželo, njene zanimivosti, kulturo in življenje. Ves čas razstave teče video program, prava kitajska slikarka predstavlja način kitajskega slikanja, na prodaj pa so razglednice, posterji ter drobni okrasni in uporabni spominki iz Kitajske.

Naša kulturna komisija nas je spodbudila k ogledu razstave. Vsi, ki je niste obiskali, ste zamudili izjemno doživetje.

Alenka Gogala

Pevski zbor nastopa

O litostrojskem pevskem zboru pa že nekaj časa nismo nič pisali. Pa ne mislite, da smo zaspali in da nas ni več! O, še smo in pridno vadimo in nastopamo čeprav včasih tudi v naših vrstah ni vse tako, kot bi moralo biti. Pa kaj, krize so bile, so in bodo. Ne kaže, da bi bili malodušni zaradi nekaj težav.

Večina zбора je aktivna in prizadevna in jedro je zdravo; tako smo lahko uspešni in aktivni. Še posebno aktivni so bile člani zбора v drugi polovici maja in v začetku junija.

24. maja smo uspešno sodelovali na tekmovanju ljubljanskega armadnega območja v vojašnici Boris Kidrič pod geslom Šport in kultura mladih v JNA. Pravi uspešno zato, ker smo bili skupaj s sodelujočimi na tej prireditvi izbrani za sodelovanje v nadaljnji stopnji, to je na tekmovanju Slovenskega armadnega območja v Mariboru dne 1. junija. Tudi tu smo nalogo opravili v zadovoljstvo organizatorja in ocenjevalne komisije.

25. maja smo sodelovali v kulturnem programu litostrojske mladine, ki je program izvedla pred spomenikom. V njem so sodelovali litostrojski mladinci, vojaki iz vojašnice Borisa Kidriča in učenci osnovne šole Hinka Smrekarja in učenci naše šole. Program je bil izveden nekoliko drugače kot smo ga vajeni in je bil prijetna poživitev.

V juniju je pred nami še Tabor pevskih zborov Slovenije v Šentvidu pri Stični. Takoj v začetku nove sezone v septembru pa predvidevamo izvedbo celovečernega koncerta in nekaj manjših nastopov. Za že opravljeno delo in spodbudo za uspešno delo tudi za naprej smo organizirali dvodnevni seminar v Termah Topolšica pri Titovem Velenju. Za pokritje stroškov tega seminarja smo zaprosili KOOS Litostroja, občinsko in republiško kulturno skupnost, za tekoče potrebe pa smo poskrbeli iz lastnih žepov. Moram zopet poudariti, da so taki seminarji oblika, ki omogoča intenzivno vadbo in s tem tudi uspeh.

Majska podajanja rok

Od 7. do 9. maja je potekal v Titogradu dvajseti festival mladih pesnikov Jugoslavije, imenovan »Majska rokovanja«. Za sodelovanje na tem festivalu je žirija izbrala in povabila v Titograd štiriindvajset mladih avtorjev, med njimi tudi spodaj podpisanega.

Program festivala je obsegal ogleda zgodovinskih in kulturnih znamenitosti Titograda in okolice, krajše književne večere v Studentskem domu in v gimnaziji, okroglo mizo na temo »Časopis za književnost na YU sceni« in zaključno svečanost, na kateri so bile podeljene nagrade zmagovalcem.

Prvo nagrado je žirija festivala letos podelila Miljenku Jergoviću iz Sarajeva za pesem »Zgodba o nečimrnem sobarju«. Jegović je sicer tudi letošnji dobitnik Goranove nagrade. Drugo nagrado je dobila Svetlana Panić iz Paraćina, tretjo pa Bojan Bošković iz Beograda. Organizator tega festivala je »Dom omladine Budo Tomović« iz Titograda.

Eden od pogojev za sodelovanje na festivalu je bil ta, da pesmi, napisne v jezikih narodov in narodnosti, spremlja tudi svoboden prevod v srbohrvaščino. Zaradi tega ni bilo udeležencev z drugih govornih področij, z izjemo dveh mladih makedonskih pesnikov.

Milan Aničić

Zbodba o nečimrnem sobarju

*Kolja Sergejevič Ivanov,
poslednji sobar
poslednjega ruskega carja,
sin perice iz petrograjskega predmestja,
hrepenel je strastno
vse življenje,
da bi imel svojega lastnega
sobarja.*

*Z odmerjenimi gibi
in čistega belega obraza
hodil je po dvoru,
kakor da je tu
zaradi pomembnega posla,
kakor da je pravkar
prispel iz Pariza.*

*Mlade carjeve nečakinje
so se mu vedno
mimograđe nasmihale,
on pa je še više
dvigal glavo,
ne da bi kaj opazil,
ne da bi koga videl.*

*Kakšna iskra
se vžiga v očeh
Kolje Sergejeviča Ivanova,
poslednjega sobarja
poslednjega ruskega carja,
ko deček rdečearmejec
zamahne s sabljo
misleč, da ubija ruskega
carja.*

Miljenko Jergović
Prevedla Jana Kolarič

OKROGLA MIZA • OKROGLA MIZA • OKROGLA MIZA • OKROGLA MIZA •

Kje so vzroki prekoračevanja rokov?

Primer: HE Stratos

Pred dobrimi tremi leti (natančno 11 januarja 1985) smo po dolgotrajnem pojasnjevanju in usklajevanju podpisali pogodbo za HE Stratos v Grčiji. Za to hidroelektrarno v Litostroju izdelujemo dva Franciso-va gonilnika s premerom 5,65 m, vsak pa bi pri 36,6 m padcu vode ter pretoku 250 m³/s dajal 80,8 MW električne energije.

Nadalje izdelujemo še načrte za opremo za kavitacijski zrak, opremo za fazno kompenzacijski pogon, turbinska regulatorja, elektro regulatorja, elektro opremo za turbine, sistem hladilne vode, drenažno napravo, napravo za kompresorski zrak, kompresorsko napravo za regulator, opremo za oljna gospodarstva, opremo delavnic, elektro opremo pomožnih naprav in za rezervne dele.

Od kompletne opreme jo bodo približno polovico glede na težo, ne pa tudi na vrednosti, izdelali grški proizvajalci in sicer: za obe turbini spiralno ohišje s predvodilnikom, konus sesalne cevi, oblogo turbinskega jaška, turbinski gredi, olje zračni kotli, kotli za kompresijski zrak, preizkusni pokrovi in cilinder za spiralo, del opreme drenažnega jaška in eno serijo vodilnih lopat.

Sam posel predstavlja za Litostroj veliko preizkušnjo in izziv — izdelali naj bi največji Francisov gonilnik v dosedANJI zgodovini Litostroja, poleg tega pa je šlo še za prenos tehnologije tujemu partnerju, prve naše turbine za EGS... Za kvaliteto in pravočasno opravljeno delo naj bi Litostroj prejel 4,4 milijona ameriških dolarjev, v nasprotnem primeru pa bi bil negativno sankcioniran.

Že ob podpisu pogodbe smo ugotavljali, čeprav ne pretirano zaskrbljeno, da so roki za dobavo precej napeti. Prvi agregat bi se moral zavrteti že 30, drugi 33 mesecev po podpisu pogodbe — januarja lani. Glede na to, da v tem času, ko bi se moral zavrteti že drugi agregat, nismo uspeli dobaviti niti prvega, je povsem očitno, da so bili roki (vsaj za nas) izrazito prenapeti. In namesto tega, da bi si zadovoljno meli roke ter na osnovi uspešno zaključenega dela sklepali nove pogodbe, se ubadamo s tem, kako bi čimbolj zmanjšali že tako velikansko zamudo ter škodo, ki bo v obliki plačila penalov izvirala iz tega.

Se takšno samozadovoljstvo in navdušenje nad našo sposobnostjo in znanjem, ki smo ga prikazali pri izdelavi tako zahtevnega in velikega gonilnika, bi moralo splahneti ob takšnem ignoriranju rokovnih obveznosti. Tudi reference, ki si jih na koncu pridobimo s sicer kvalitetno opravljenim delom, plahnijo, ko se izkaže, da svoje delo opravimo šele takrat, ko ga uspešno, in ne takrat, ko je bilo dogovorjeno.

Vprašanja, ki smo jih pripravili kot izhodišče za razpravo, ter pogovor o zastavljeni problematiki so prav gotovo med seboj tesno povezana, zato se zavedamo, da bodo vaši odgovori in razmišljanja kompleksni ter da boste težko odgovarjali na vsako vprašanje posebej. Vsakdo bo poizkušal osvetliti problematiko s svojega zornega kota in glede na svoje poznavanje ter videnje problematike, zato se verjetno pri tem ne bo uspel držati vrstnega reda vprašanj kot smo jih zastavili. Začnimo pa kljub vsemu na začetku, pri ponudbi in podpisu pogodbe. Ali so naše ponudbe res pogosto sestavljene tako, da že predvidevamo zamude ter povsem zavestno že v naprej pristajamo na kasnitve, s tem na nekorekten odnos do kupca, pa tudi na plačilo penalov, vse samo zato, da naročilo uspešno dobijo?

Pezdirc:

Na začetku je potrebno pojasniti, kakšno je stanje na tujih tržiščih in kako ta delujejo, pa tudi o tem, kako je prišlo do podpisa pogodbe z Grčijo.

V zadnjih osmih letih smo redno sodelovali na različnih večjih licitacijah v Grčiji. Pri HE Stratos smo bili prvokrat uspešni z vsemi elementi naše ponudbe. Konkurenca je bila izredno ostra in mi smo kot konzorcij zasedli prvo mesto, nam pa je sledil francoski konzorcij s približno 5-odstotno razliko v ceni.

Značilnost grških tenderjev je, da jih nikakor in v nobenem elementu ne spreminjajo. Niti v ponudbenem niti v pogodbenem postopku ni mogoče spreminjati rokov v smeri, ki bi nam bolj ustrezala.

Dejstvo pa je tudi, da smo, preden je bila naša ponudba oddana, na vseh nivojih v Litostroju podrobno razpravljali o določenih rokih ter si od

Pri okrogli mizi so sodelovali:

Janez Ocvirek, oec. komercialist iz oddelka Prodaja hidroenergetske opreme v tozdu Prodaja in vodjaprojekta HE Stratos,

Jože Pezdirc, ing., vodja oddelka Prodaja hidroenergetske opreme v tozdu Prodaja,

Karel Tovornik, vodja Centralno planske komisije,

Anton Brcar, dipl.ing., vodja oddelka za projektiranje in konstruiranje hidroelektrarn, tozdr IRRP,

Darinko Kolbl, dipl.ing., pomočnik direktorja za tehnično koordinacijo,

Maks Kričaj, pomočnik direktorja tozda Obdelava,

Božo Vugrinec, ing. pomočnik direktorja tozda PZO,

Mirko Čepuran, org., pomočnik direktorja tozda Montaža, dipl. ing. Anton Jenko, glavni projektant HE Stratos in Vukosav Živković, vodja sistemov dokumentacij ter predsednik uredniškega odbora časopisa.

predstavnikov naših tozdov vsaj na papirju zagotovili takšne roke, ki so omogočali uresničitev dobave v zastavljenem času. Ponovno poudarjam, da ni bilo možnosti nikakršnih sprememb in da so roki za takšne vrste strojev zelo kratki — ne samo za Litostroj, temveč tudi za druge proizvajalce.

Izdelali smo tudi rokovnik ter vsestranski program dela, vendar smo se ves čas povsem zavedali, da bomo v tako kratkem času težko uspeli opraviti delo. Zaradi tega smo na kolegiju sklenili, da, takoj ko pride do podpisa pogodbe, izdamo izdelovalni nalog ter s tem pridobimo dva meseca, saj se je čas začel uradno odštevati dva meseca kasneje. Poleg tega pa smo v fazi ponudbenega postopka izdali interno naročilo za izdelavo hidravlike, da še tu pridobimo nekaj dragocenega časa.

O vseh pomembnejših zadevah v zvezi s to ponudbo smo se dogovarjali na kolegiju ali pa na sestankih predstavnikov tozdov ter sproti pridobivali soglasja za vsak naslednji korak.

Glede na to, da se pogosto postavlja vprašanje o ceni ter ekonomičnosti tega objekta (»Ali bomo na njem sploh kaj zaslužili?«), pa moram poudariti, da je bila postavljena cena povsem v redu, težko pa je bilo vistem času predvideti kako in v kakšno smer se bodo stvari razvijale kasneje.

Brcar:

Če gledamo rokovno je 30 mesecev v svetu normalen in sprejemljiv rok za tiste, ki imajo razvoj že v predalu, izdelan sistem obdelave projekta od začetka do konca, ki so za take projekte prilagojeni, ki nimajo problemov sekundarnega značaja, ki pa so za nas primarni problemi — namreč prezašedenost posameznih faz proizvodnje, težave z nabavo materiala itd. V bodoče se bomo morali temeljito preurediti, če hočemo posle opraviti v tako kratkih rokih.

Trideset mesecev je dovolj časa za tak projekt, vendar le pod pogojem, da je podpisnik usposobljen v vseh pogledih — organizacijsko in tehnološko.

Kolbl:

Litostroj se že nekaj desetletij sre-

čuje s tržiščem, njegovimi zahtevami in konkurenco, ki na njem vlada. Po goje trga je enostavno treba izpolnjevati, v nasprotnem primeru na njem nimaš kaj iskati in izpadeš. Zato moramo vprašanje o podpisu take pogodbe postaviti tudi v obratni smeri. Kaj bi bilo in kdo bi bil odgovoren, če bi že vnaprej rekli, da takšne proizvodnje nismo sposobni. Kajti v tem primeru bi bila tovarna prazna in mi brez dela.

Pri soočanju z zahtevami razvitega trga mora Litostroj predvsem poiskati in odpraviti svoje notranje napake. Urediti in organizirati se moramo tako, da bomo na svetovnem tržišču lahko nastopali kot konkurenčna firma v vseh ozirih.

Tržišče je tisto, ki je Litostroj vedno držalo na kvalitetnem nivoju, in še sreča, da smo pod pritiskom njegovih zahtev, saj bi bili drugače še veliko slabši kot smo.

Rok bi bil kratek za vsakogar, čeprav...

Če bi posel dobil kdo drug, npr. francoski konzorcij, ali mislite, da bi posel opravil v predvidenem roku?

Pezdirc:

Čeprav je težko odgovoriti na takšno hipotetično vprašanje, pa sem vseeno prepričan, da bi delo opravili hitreje in da ne bi kasnili. Sicer s težavami in precejšnjim trudom, vendar vseeno.

Kričaj:

Mislím, da nihče v svetu ne bi uspel izdelati takšnega — zanj povsem novega in neznanega objekta, v roku, kot je bil določen in sklenjen s pogodbo. To ne bi uspelo nikomur, ki bi delal na tak način, kot delamo mi, s takimi proizvodnimi sredstvi, s takšnim načinom financiranja ter s tako okorelo organizacijo, kot jo imamo.

Čepuran:

Pri vsakem objektu ponavljamo iste napake. Tako pri tistih, kjer imamo časovno rezervo, kot pri tistih, kjer te rezerve nimamo in kjer vemo, da so roki vprašljivi. Marsikaj bi se dalo izboljšati in popraviti, če bi se zavedali posledic. Določene stvari bi lahko začeli delati že veliko prej, kot jih običajno začnemo. Običajno najprej vsi čakamo, da projektiva naredi vse in potem se normalno vse delo pojavi v istem času, s tem pa se pojavi tudi kup problemov. Če bi tisto, kar bi lahko opravili že prej, tudi opravili, bi se delo razporedilo bolj enakomerno, enakomerneje pa bi bile obremenjene tudi naše zmogljivosti.

Problem predstavlja tudi vodenje in koordiniranje projekta in to predvsem zato, ker se obnašamo predvsem tozdovsko in ne kot firma, ki mora nek izdelek v določenem roku dokončati. Projekt je prepuščen planerjem, ki pa neprestano podaljšujejo in določajo nove roke, pri tem pa pozabljajo na prvotno določeni rok, ki ga je edinega treba upoštevati in ki vsaj do neke mere zagotavlja pravočasen potek del.

Koordinator je nemočen, saj v tozdi nima nikakršnega vpliva, čeprav bi moral imeti v vseh tozdih enake kompetence in moč ter dajati naloge in zadolžitve ter odločati o projektu.

Temeljna vprašanja za izhodišče razprave in zamudah pri HE Stratos so bila:

- kdaj in zakaj so roki prestavljeni,
- kje so glezne ovire, da prihaja do zamud,
- kje so zamude najpogostejše pojavljajo,
- udeležencem okrogle mize pa smo zastavili naslednja konkretna vprašanja:

- V Litostroju vemo, da so pogosto ponudbe izdelane tako, da z zamudami računamo že ob podpisu pogodbe. Tio pomeni, da zavestno podpisujemo zahtevane roke in sprejemamo za nas prekratke roke, ker je to edini način, da delo sploh dobimo, Kdo je odgovoren za podpisovanje takih pogodb in za vodenje take politike?
- Zakaj so v naših planih roki za projektivo tako kratki, čeprav vemo, da so v svetu v sorazmerju s celotnim rokom izdelave in montaže daljši, in da tudi vemo, da jih vedno prekoračujemo. To ni več predpostavka, temveč je postalo pravilo. Kdo je za to odgovoren?
- Koliko je kriva za naše zamude naša tozdovska organiziranost, ki pomeni, da gre proizvod od tozda do tozda zaporedno in se izdeluje po fazah? Kako v tem načinu dela in organizacije ugotavljati tozdovsko odgovornost za posamezne zamude in jih sankcionirati oziroma nagrajevati, če so roki skrajšani?

Ali smo pri nas lahko zadovoljni s funkcijo planiranja in njegovo kvaliteto ter ugotavljanjem kritičnih pozicij v planiranju? Kdo pri nas strokovno obvladuje, nadzoruje in vodi (ter na kakšen način in s kakšno tehnologijo) planiranje in kakšni so učinki?

Pogosto namreč ugotavljamo, da je ugotavljanje kritičnih pozicij prepozno in da ni usklajenih faz nabave za kompletiranje posameznih sklopov po vrstnem redu vgradnje, prihaja pa tudi do časovnih neskladij v proizvodnem procesu. Vse to je stvar dobrega in pravočasnega planiranja. (Kakšne so naše metode planiranja in kakšne so strokovne usposobljenosti naših planerjev).

- Do ekstremnih zamud prihaja na projektu Stratos in očitno smo jih predvidelvali že ob samem podpisu pogodbe. Kdo je odgovoren za podpis take pogodbe oz. kdo je vodja projekta HE Stratos, in kdo lahko daje kompetentne informacije o celotnem delu na tem projektu?
- Kdo v tovarni ima pooblastila in mehanizme prisile oziroma moči, s katerimi bi lahko pripravil tozde oziroma vse sodelujoče v poslovnem procesu k uresničevanju nalog?

Od leve proti desni: Ocvirk, Živković, Vugrinec, Tovornik, Brcar

Tovornik:

O stvarih, ki jih je izpostavil Čepuran, se je potrebno nekoliko bolj konkretno pogovoriti. Za oba gonilnika za HE Stratos je bil postavljen rok 24 mesecev — od podpisa pogodbe do dobave. To je rok, ki je za litostrojske razmere prekratek in pri tem koordinator ne more nič bistvenega spremeniti. Ko smo pogodbo dobili, smo izdelali t.im. razpis naročila (RN nalog) in vseh aktivnosti ter del na tem projektu in posamezne faze opredelili, tako da se v pogodbenem roku izidejo. Če pa vsaka faza kasni za nekaj mesecev, je velikanska zamuda tu!

Omeniti moramo tudi pomembno vprašanje financiranja ter v zvezi s tem nabavljanje materiala na tujem in domačem trgu. Neusklajena dobava materiala onemogoča kontinuirano proizvodnjo in v precejšnji meri prispeva k velikim zastojem in kasnitvam.

Kolbl:

Zavedati se moramo, da je omenjena problematika izredno zapletena ter kompleksna in se je ne da reducirati na primere, ko zavestno podpisujemo pogodbe z rokom, ki presega naše sposobnosti.

Takšni problemi se bodo v naši individualni proizvodnji neprestano pojavljali že zaradi tega, ker takrat, ko dajemo ponudbe, ne vemo, katere in koliko naših ponudb bo sprejetih.

Če sta hkrati sprejeti dve turbinski ponudbi in se torej hkrati pojavita dve turbinski naročila ali pa celo več, je povsem razumljivo, da bomo imeli težave z izpolnjevanjem rokov.

Temu se tudi v prihodnosti ne bomo mogli vedno izogniti. Pogodbeni in ponudbeni roki se po utečeni praksi določajo v dogovoru s temeljnimi organizacijami in po mojih opažanjih je to dogovarjanje zelo neodgovorno. Malokateri tozdr se zaveda pomena tega dogovarjanja in nudenja svojih zmogljivosti, malokateri se z zadostno resnostjo lotijo te problematike in jo analizirajo.

Zelo radi se izgovarjamo na kapacitete, ki pa so strahotno raztegljiv pojem in vse prepogosto se za njimi skrivajo neznanje in pomanjkanje volje. In vedno smo si v navzkrižju — na eni strani pogodbeni rok, ki diktira določeno obnašanje, na drugi strani pa stališča izvajalcev, da se jim določi take roke, ki bodo v skladu z njihovimi kapacitetami. Zdi se, da tu ne bomo prišli nikoli skupaj.

V klobčiču vseh teh problemov je centralna planska koordinacija, ki naj bi za vse to odgovarjala, čisto nemočna.

Vugrinec:

V našem tozdu je prišlo do tega, da se je proizvodnja potrojila. Hkrati smo delali za HE Dubravo, HE Djale in HE Stratos. Prisiljeni smo bili vzpostaviti neko prioriteto, nek vrstni

OKROGLA MIZA • OKROGLA MIZA • OKROGLA MIZA • OKROGLA MIZA •

red ter nekaj izdelkov rokovno pre-makniti. Povedati je treba, da je bilo pri HE Stratos v začetku veliko nez-nank, tehnične rešitve so bile precej vprašljive, konstrukcijska izvedba gonilnika je bila vezana na protiposel s Čehi, ki ga je bilo tudi treba opraviti. Zato ne gre zameriti planerjem, da so se nenatančno lotili rokovnega opre-deljevanja obveznosti. Kljub temu pa je to problem, saj bi v fazi nujenja z natančnejšimi podatki in odgovornej-šim pristopom prišli do natančnejših rokov.

Brez ljudi ne gre

Brcar:
Upoštevat mora, da so se dolo-čena naročila tudi v IRRP prekrivala, pa tudi, da IRRP ni več tisto, kar je bil pred petimi ali osmimi leti. Samo lani smo izgubili 12 inženirjev. Odhodi pa so bili pogojeni z dejavniki, ki so vpli-vali tudi na delo pri Stratosu. Mi še danes nimamo sistema nagrajevanja, ki bi nagrajeval po delu, po normah, ki smo jih že uporabljali in jih poznamo.

Nagrajevanje je še vedno pavšalno. Rokovne obveznosti bi lažje izpol-njeval, če bi delavci, če je to potrebno, poleg svojega normalnega dela delali še dopolnilno. Pri tako velikih objek-tih bi kot dobri gospodarji morali predvideti možnost dopolnilnih stori-tev, ki bi kritična grla tako pri izdelavi dokumentacije, kot pri ostalih fazah zapolnili.

Vemo tudi, da so za projektivo roki specifično kratki, saj v svetu doku-mentacijo izdelujejo bistveno dalj ča-sa, da jo lahko bolj optimalno preštu-dirajo in optimizirajo konstrukcijo, zlasti v tako zahtevnih primerih, kot je HE Stratos.

Problem je tudi v tem, da se je od nas zahtevala celotna dokumentacija

čene faze podaljševala izven pogodbenega roka.

Rok za IRRP sicer lahko podaljšamo, vendar pa to avtomatično pomeni skraj-šanje rokov za proizvodnjo. To pa, kot vemo, tudi ne gre.

Če vemo, da je izdelava dokumentacije na vseh ključnih pozicijah trajala približno od 12 do 17, celo 20 mesecev, se resnično lahko vprašamo o tem, kakšen je naš od-nos do pogodbenih obveznosti. V 14 me-secih mi takšnega naročila, kot je HE Stra-tos, nismo sposobni narediti, pa naj bo organizacija takšna ali drugačna.

Kolbl:

Res je, da CKP nima pooblastila, da bi določene faze podaljševala izven pogod-benega roka, ima pa pooblastilo, da tozd opomni na kasnitev oziroma na to, kaj in kdaj mora delo opraviti. Mislim, da prav to manjka.

Tovornik:

Res imamo takšno pooblastilo in ga tudi izvajamo. V zvezi s Stratosom je bil cel kup pisnih opozoril, urgenc itd., vendar mis-lim, da to ni bistveno prispevalo k skrajša-nju posameznih faz izdelave.

Daljša obdobja ko projekti stojijo

Jenko:

Termini, ki so bili določeni za projekti-vo, so resnično prekratki, tudi zaradi tega, ker primanjkuje delovne sile in ker se na-ročila prekrivajo. Zaradi tega tudi ni časa za strokovno usposabljanje zaposlenih, premalo časa pa ostaja tudi za razvoj.

Mi dejansko stopicamo oziroma delamo po dokumentaciji, ki že leta in leta ni bila dovolj izboljšana, kar se vidi tudi pri ponudbah, saj teh rešitev ne moremo vključiti v nove ponudbe, ker pač zaved nimamo razvitih v isti smeri kot ostali svet.

Ob tem našem zamujanju pa bi pouda-ril, da se med samimi fazami izdelave po-javljajo obdobja, ko se — konkretno na gonilniku, katerega izdelavo sem spremljal — ni delalo nič ali pa skoraj nič.

Pri gonilniku so se prve zamude nabrale že zaradi kasnitev preizkusa modela. Ko je

moremo takoj pričeti z delom. Pri Stratosu zato marsikatega dela tehnične doku-mentacije sploh nismo mogli začeti.

Brcar:

Velikanska pomanjkljivost Litostroja je, da ne vloga v kadre. Čeprav investira-je v marsikaj, pa je ta — najpomembnej-ša investicija — povsem odrinjena v stran. V našem tozdu smo v kratkem času izgubi-li polovico visokošolskih kadrov in ni možnosti niti pogojev, da bi se v prihod-njih letih lotili še kakšnega podobnega po-sla, kot je Stratos. Problematika kadrov in njihovo pomanjkanje je v tozdu IRRP že na kritični točki. Še posebej pa to velja za turbinsko proizvodnjo.

Ali gre HE Vrhovo po podobni poti

Tovornik:

Pridružujem se mnenju in opozorilu to-variša Brcarja. Hkrati pa vse skupaj opo-zarjam, da imamo pred sabo izredno za-htevno in pomembno naročilo HE Vrhovo, kjer Litostroj lahko svoje referen-ce okrepi ali pa jih izgubi. Glede na posa-mezne rokovne obveznosti pa pri HE Vr-hovo že prihaja do podobnega položaja kot pri HE Stratos. Vse daje slutiti na za-mude. Vzrok temu pa je ravno to, kar je govoril tovariš Brcar — primanjkuje ključnih kreativnih delavcev na področju hidroelektrarn.

TOZD-i izgovor ali vzrok težav?

Čepuran:

V zvezi s tozдовsko organiziranostjo ter kasnitvami bi opozoril še na eno zelo po-membno vprašanje — vprašanje kvalitete. To vprašanje in problem je po mojem mnenju eden najpomembnejših vzrokov za kasnitve. Velik del krivde tu nosi tudi tozдовska organiziranost nasploh, pred-vsem pa tozдовska organiziranost kvalite-te, saj slednji ne znajo, nočejo pa tudi ne morejo zagotoviti takšne kvalitete, da bi tudi naslednja faza dela, naslednji tozd dobil dovolj kvalitetne izdelke, ki bi omo-gočali in ustrezali za normalno in kvalitet-no nadaljnje delo.

Kvalitete pa se ne da zagotoviti iz na-slednjih razlogov:

- ker so naši stroji in oprema zastareli,
- ker niso imeli pravilnika, ki bi nagra-jeval dobro in kaznoval slabo kvaliteto (zdaj smo ga sprejeli in ne glede na to bi se sedaj moralo na področju kvalitete nekaj spremeniti),

— ker hočejo vsi doseči svoje roke, in da bi jih dosegli, pošiljajo naprej tudi sla-bo, to je nekvolitetno opravljeno delo.

Kljub vsemu povedanemu o kvaliteti oziroma nekvoliteti pa vsi vemo, da so naši izdelki ob koncu proizvodnega procesa kvalitetni. To je res, vendar pa nas ta kvali-teta, predvsem to, kako pridemo do nje, veliko preveč stane. In o tem, na kakšen način ter koliko nas naša kvaliteta povsem po nepotrebnem stane, veliko premalo razmišljamo.

V našem tozdu (TOZD MONTAŽA), ki je na koncu proizvodnega procesa, po-gosto ugotavljamo napake, ki bi jih ob pravočasnem odkrivanju in priznavanju lahko odpravili veliko hitreje in ceneje.

Vugrinec:

Mislim, da preveč poudarjamo in se iz-govarjamo na tozдовsko organiziranost. Z dobrim sodelovanjem, dogovarjanjem in dodatnim prizadevanjem se da delo uspešno opravljati. Ker pa tega nismo spo-sobni, predvsem pa nismo sposobni izva-jati večjih objektov po usklajenih fazah, se izgovarjamo na neustreznost tozдовske organiziranosti.

Če se medsebojni odnosi med ljudmi ne bodo spremenili, bodo problemi ostali in tudi z drugačno organiziranostjo ne bo nič drugače.

Kričaj:

Če že govorimo o tozдовski povezano-sti in razcepjenosti, moram reči, da je go-nilnik za HE Stratos Litostroj združeval. Tudi s tehnološkega vidika.

Ko smo ga projektirali, je bil narejen enoten tehnološki postopek, v katerem se ni videlo, kaj kateri tozd dela.

Res pa je tudi, da so bila kasnejša dogo-varjanja in usklajevanja izredno težka in da smo dejansko izgubili vsaj šest mesecev, ko je proizvod stal in se z njim ni nihče ukvarjal.

Razumljivo je tudi, da s starimi stroji ne moremo delati tako, kot bi radi in kot bi morali, ter da nujno potrebujemo nove, sodobnejše stroje. Mi smo obdelovali spodnji vodilnikov obroč za HE Stratos na našem 70 let starem »karuzlu« še enkrat dalj časa kot je bilo potrebno za struženje gonilnika na sodobnem Schiessovem. Te razlike so velikanske in prav nič ne poma-ga, če zaposlimo še več ljudi in jih usposab-ljamo za delo na zastarelih strojih.

Pridružujem se mnenju tovariša Čepu-rana, da so s kvaliteto velikanski problemi

Zakaj nas napake nikoli ne izučijo?

Razprava na okrogli mizi se po mojem mnenju ni dotaknila dveh bistvenih vzro-kov, ki imata največji vpliv ne samo za zamude, ampak tudi stroške, čeprav so že same zamude velik strošek.

Osnovni vzrok za zamude tiči v nerazrešenih ekonomskih odnosih med proizvo-dnimi fazami. Ne glede na obliko organiziranosti, ta je lahko dobra ali slaba, je učin-kovitost proizvodnega procesa odvisna od vnaprej znanih, utemeljenih ali dogovorje-nih ekonomskih okvirov za vsako fazo in vsak subjekt, ki je v proizvodni proces vključen na konkretnem naročilu. To je napaka v sedanji tozдовski organiziranosti Litostroja in bo tudi v vsaki bodoči organiziranosti, če ekonomski odnosi ne bodo jasno definirani vključno z odgovornostjo vsakega udeleženca — faze za škodo, po-vzročeno drugemu udeležencu ali fazi. Ni bistveno pri tem ali so to tozdi ali obrati, oddelki, skupine itd., bistveni so pri tem ekonomski okviri in medsebojna odgovornost.

Sedanji stroškovni princip s famoznimi ključi udeležbe ima večkratne negativne vplive na rokovno izvršitev naročila, obseg stroškov na naročilu, financiranje naroči-la in kakovost izdelane opreme za izvršeno naročilo. Če k temu dodamo še togost sistema nagrajevanja in stimuliranja, koordiniranja, počasnost dogovarjanja, slabo obveščenost o pomembnosti naročila in pomen kakovosti pri delu, boljših rezultatov kot jih dosegamo, ne bi mogli doseči, pa naj si posamezniki še tako prizadevajo.

Če bi vsaka faza — tozd ali kakršnakoli oblika organizacije — udeleženka v skupnem proizvodu, že na začetku svojega dela vsaj približno vedela v kakšnih fi-nančnih okvirih in kakšnem roku mora svojo fazo (obseg dela) izvršiti in če bi pri tem imela prosto izbiro, da organizira delo, uvede stimulacijo, sproti kontrolira stroške in ve za posledice, ki bi jih z nevestnim poslovanjem povzročila drugi fazi (tozdu), bi verjetno danes bolj govorili o pomanjkanju naročil in nezasedenosti kapacitet in ne o zamudah in nelikvidnosti. Oportunizem do posebnih oblik stimuliranja, akordnega dela itd. nas pelje v lahkotno in počasno delo v vseh fazah proizvodnega procesa, pri-znavanja vseh stroškov (opravičenih in neopravičenih) in draži proizvodnjo. Trdim, da strojne in človeške zmogljivosti, znanje in izkušnje še zdaleč niso izkoriščene za obseg proizvodnje, kakršnega imamo sedaj. Ob razčiščenih medsebojnih ekonomskih odnosih in odgovornostih bi se hitreje podirali tozдовski plotovi, sama po sebi bi se izboljševala organizacija dela, dvigala kakovost proizvodov itd. Druga koraka pri toz-diranju v Litostroju nismo naredili, čeprav je bil planiran in dogovorjen, ker je, kot kaže, bolj varno »gospodariti« v neurejenih razmerah in ob skupnem žaklju, saj je v takih razmerah vsakršen izgovor in opravičilo pri roki in je sleherni izgovor »objektiven« .

Drug pomemben vzrok za zamude pa leži v našem sistemu koordiniranja in dogo-varjanja. Večja nepomembna naročila kot so obravnavani Stratos ni mogoče uspešno voditi brez ustreznega vodje objekta in kompletnega pristopa k planski razdelavi od-vijanja naročila po nosilcih terminov. Vodja objekta oz. vodja projekta bi bil še kako ekonomsko upravičen, če bi seveda imel vsa potrebna pooblastila, da koordinira, or-ganizira, ukrepa in nadzira vse faze procesa, tudi mimo pristojnosti IPO tozдов, če je to glede na pomembnost naročila v korist celotne DO in njenega ugleda na tržišču. S problemom odgovornega vodenja objekta se bomo zelo kmalu srečali tudi pri naroči-lu za HE Vrhovo, kajti zamude na tem objektu bodo lahko imele velike negativne posledice za nadaljnje pridobivanje poslov. Tega se moramo zavedati in sprejeti us-trezne ukrepe takoj.

Trenutno poteka pri nas delo na posameznih velikih objektih hierarhično (Proda-ja, IRRP, PUM, Nabava itd.), pri čemer pogosto ni pomembno, kaj se dela in kdaj se dela. Pristop je frontalen, ne glede na pomembnost opravil znotraj posamezne faze, strokovne in finančnih zmognosti itd. Tako se nam dogaja, da najprej izdelamo ne-pomembne stvari, povzročimo strošek in potem čakamo na najpomembnejše dele —nosilce terminov.

S sistemskim pristopom z mrežnim planom po nosilcih terminov in s planom an-gažiranja finančnih sredstev bi se odpravile takšne neusklajenosti in bi se bolje razpo-redile strokovne in proizvodne kapacitete. V sorodnih tovarnah se pri naročilih kot je Stratos, bistveno razlikuje pristop in vodenje projekta od našega. Tam se običajno na videz po več mesecev operativno nič ne dogaja. V tem času se razčiščujejo neresena tehnična in komercialna vprašanja, tehnične zahteve po pogodbi in tenderju, tehnološki problemi, kapacitete, zahteve glede kakovosti, standardov, pogodbene doku-mentacije, montaže in pripravljajo operativni mrežni plani po nosilcih terminov. Pri tej študijski obdelavi naročila sodelujejo vsi udeleženci v proizvodnem procesu in se dodobra seznanijo s svojimi nalogami in obveznostmi ter s pomembnostjo in tehnično-tehnološkimi zahtevnostmi naročila. Šele po takšni študijski obdelavi naro-čila se prične operativno delo po mrežnem planu. Da je pri nas cela zadeva postavlje-na na glavo, nam kaže podrobna analiza za HE Stratos, iz katere bi se morali veliko naučiti, da ne ponavljamo napak še naprej.

S tem razmišljanjem želim prispevati k razpravi pri okrogli mizi, kjer zaradi ča-sovne stiske in želje, da udeleženci iz tozдов čim več sami povedo, nisem utegnil posredovati.

Obenem bi s temi razmišljanji rad spodbudil širši krog sodelavcev, da povedo svo-je mnenje in posredujejo predloge, kako izboljšati načrtovanje in vodenje velikih in pomembnih naročil ne da bi zanemarili manjša naročila, saj so nam tudi ta potrebna za ustrezno zaposlitev vseh kapacitet, s katerimi razpolagamo.

Vukosav Živković

Kolbl, Čepuran, Kričaj, Pezdirc

— konkretno za celo elektrarno, za vse sisteme, za celotno regulacijo..., vemo pa, da je naša udeležba le 50-odstotna.

V bodoče moramo najti ustrezne rešitve, tako da bi projektu sledili in ga spremljali objektivno, da bi posa-mezne faze natančno opredelili po možnostih in razpoložljivih zmoglj-i-vostih, da bi v primeru pokrivanja ta problem na čim boljši način razrešili in bi se temu primerno skrajšali tudi roki izdelave.

Opozorila ne zaležejo

• Ali ima naša projektiva dovolj ča-sa za delo, ki ga mora opraviti?

Tovornik:

Ko je pogodba podpisana, predstavlja skupno obveznost za celoten Litostroj. In če je za nas pogodbeni rok obvezujoč, se moramo v njegovem okviru organizirati tako, da bodo posamezne faze zaključene v takšnem času, da bo dogovorjeni rok do-sežen. Pri dogovarjanju in določanju teh rokov sodelujejo odgovorne osebe iz vseh tozдов, iz vseh planskih služb. Centralna planska koordinacija tega nikoli ne določa sama. Ko se dogovarjamo na primer o ro-ku IRRP, je poleg planerja prisoten tudi odgovorni projektant, ki je odgovoren za to, da se aktivnosti kasneje odvijajo tako, kot je bilo planirano.

Centralna planska koordinacija sama nima nikakršnega pooblastila, da bi dolo-

bila dokumentacija sicer z zamudo nareje-na, so zelo hitro začeli z delom v modelni mizarni, potem pa tudi v livarni. Ko so bile prve lopate pripravljene za mehansko ob-delavo na Caserju, pa se je zaustavilo za približno 3 mesece. Potem je kopito, ki je bilo narejeno že precej mesecev pred tem in namenjeno za pripravo programa na Caserju, čakalo v skladišču mesece in me-sece, pri čemer je prišlo do okvar, ki jih je bilo potrebno odpraviti. Na nesrečo je v pločevinarni zaradi finančnih vzrokov temeljna plošča zamujala skoraj mesec dni.

Od 26 mesecev — od maja 1986 do juni-ja letos, kolikor jih bomo izgleda porabili za izdelavo gonilnika, lahko mirno reče-mo, da se vsega skupaj šest mesecev na njem ni delalo popolnoma nič. To pa je že blizu tistemu idealnemu roku, v katerem bi se ga dalo narediti.

Čeprav smo se spočetka vsi bali, da se teh rokov z razpoložljivo opremo in vsemi ostalimi značilnostmi Litostroja ne da rea-lizirati, pa danes vidimo, da se da z boljšo organizacijo storiti marsikaj. To je prak-tično dokazal tozd PZO s svojo organiza-cijo varjenja. Prve ocene so bile, da bo var-jenje trajalo 6 mesecev ali več, na koncu pa je bilo delo opravljeno v dveh mesecih.

Ne bi rekel, da so roki hudo prekratki, pomembnejša je neusklajenost proizvo-dnje, saj smo pogosto priče popolne preza-sedenosti, drugič pa spet popolnega po-manjkanja dela in praznih proizvodnih hal.

Že tovariš Brcar je opozoril na to, kako bi lahko v tozdu IRRP s pravilnim nagra-jevanjem ter delom izven rednega časa skrajšali čas izdelave dokumentacije. Nje-govemu mnenju se povsem pridružujem.

Predvsem veliko preveč časa izgubimo na samem začetku. Pogosto že sam invest-itor projektov ne dodela dovolj, tako da ne

kratkoročni sklepi izpolnjevali, pa vidim, da je bilo vse skupaj na meji ignorance ali pa vsaj neresnosti pri sodelovanju. Veliko sestankov in dogovarjanj je bila čista izgu-ba, saj so bile obljube in dogovori prepo-gosto povsem neresni in popolnoma nerealni.

• Ali ni nikakršnih mehanizmov prisile, nobenih sankcij za neizpolnjevanje sklepov, ki so pomembni za nemoteno in kontinuira-no proizvodnjo? Kdo v tovarni ima moč, da zahteva realizacijo takšnih dogovorov in sklepov?

Pezdirc:

Direktorjev tozдов.

Čepuran:

Ko bomo smatrali neizvajanje dogovo-rov za nedisciplino in jih na tak način tudi sankcionirali, takrat lahko pričakujemo, kakšne spremembe.

Dražje nas pride, če delamo proizvod štiri namesto dve leti

Tovornik:

Pri razgovoru o tej problematiki ne smemo zanemariti področja financiranja. Če je Litostroj dalj časa nelikviden, se to (Dalje na 8. strani)

OKROGLA MIZA • OKROGLA

(Nadaljevanje s 7. strani)

odraža tudi na posameznih proizvodnih fazah, kar predstavlja povsem objektivni razlog za zaostajanje v proizvodnji. Avans, ki smo ga dobili za Stratos, smo porabili za druge, sicer nujne zadeve, tako da s tem denarjem nismo mogli financirati prve faze.

In ponovno opozarjam na HE Vrhovo, kjer se bo očitno dogodilo isto, kot se je dogajalo pri vseh podobnih predhodnih naročilih — zamudili bomo z začetkom. Že sedaj bi morali na primer nabavljati kritične materiale, jih kompletirati, vendar pa tega ne počnemo.

Problem financiranja je poleg vseh ostalih eden ključnih in predstavlja objektivni vzrok, zaradi katerega določenih stvari ne uspemo realizirati v dogovorjenih in obljubljenih rokih.

Čepuran:

V našem primeru je lahko problem financiranja le pogojno objektivni vzrok.

Po mojem mnenju je vzrok naše nelikvidnosti — če odmislimo Haditho itd. predvsem to, da imamo preveč stroškov in premalo sredstev, da bi lahko nabavili ves material, ki ga potrebujemo. Poleg tega pa podaljšujejo proizvodnjo tudi ostale zadeve, ki smo jih že omenili: slaba kvaliteta, popravila... Povsem jasno je, da je veliko dražje neko proizvodnjo, konkretno HE Stratos, financirati štiri leta, kot pa dve leti in pol. To je problem, ki je tudi finančni.

• Kdo ima moč, da v kritičnih trenutkih preseka ta vozle ter odloči in zahteva, da se nekaj naredi?

Kolbl:

Z našim razgovorom smo zašli do vprašanj, na katera je težko dati deciden odgovor.

Po veljavni zakonodaji odgovarja na rezultate poslovanja tozda direktor tozda. Vse, kar je izven tozda pa tudi »nad njim«, se rešuje z usklajevanjem in dogovarjanjem med vpletenimi, vključno z generalnim direktorjem.

In tu se zadeve pričenjajo zapletati. V določenih primerih je bilo (tudi pri Stratosu) tako, da je stališče in interes tozda prevladal nad interesom delovne organizacije ter nad usklajevanjem in dogovarjanjem.

Kako bo bodoča organizacija te zadeve razrešila in postavila, že ne vemo natančno, verjetno pa bodo rešene ugodneje in boljše kot so sedaj, saj bodo nekatere funkcije, ki so sedaj preveč razdrobljene, združene pod enim vodstvom.

S tozdo organizacijo so bili tudi problemi vzletati zaprti znotraj tozda in ostali zanj niso vedeli, torej je niti niso mogli reševati. Noben direktor tozda ni na primer povedal, da ima takšne težave ali drugačne probleme s kvaliteto, ki bi jih potem lahko poizkušali sami pametno reševati, ampak je poizkušal reševati težave sam znotraj tozda.

Kar se tiče sestankov in koordiniranja, pa bom ponovil to, kar sem povedal že neshetokrat. Tudi tisoč planerjev ne more rešiti zapletenega položaja in težav, ker planerji podaljšujejo roke in planirajo nove, ki se vse bolj oddaljujejo od prvotnega roka. Zadevo lahko reši le izredno angažiranje pri reševanju kopice problemov, na katere naletimo. Doker težav ne moremo, ne znamo in jih nismo sposobni rešiti v tozdu, nam tudi tisoč planerjev ne more prav nič

pomagati. Pri svojem delu se planerji opirajo in izhajajo iz situacije, rokov, in možnosti, ki jih daje tozda. Povedal bi še nekaj v zvezi s problematiko projektive. Menim, da je oblika naše dokumentacije za to vrsto proizvodnje preveč toga — razbita je na neke kosovnice, ki smo jih vsebinsko neustrezno zasnovali. Z nekoliko bolj racionalno rešitvijo bi ta problem lahko precej olajšali.

* * *

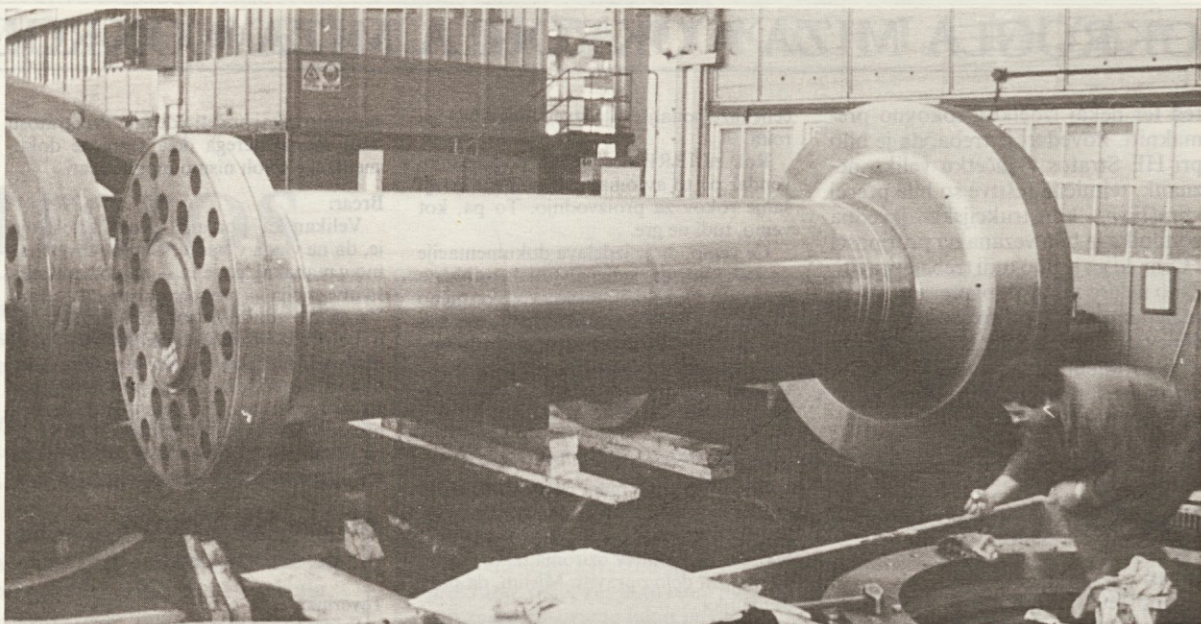
Okrogla miza o naših zamudah, ki pa se je vse preveč sprevrgla v okroglo mizo o Stratosu, je odprla ogromno vprašanj in opozorila na pretežno vsem znane in zdaj že razvpite probleme, ki poleg ostalih težav prispevajo tudi k našim že tradicionalnim kasnitvam in vsemu slabemu, ki iz tega izvira. Tako smo govorili tudi o kadrovski problematiki (pomanjkanju ustreznih kadrov), pomanjkanju finančnih sredstev, neusklajenosti proizvodnje in neustreznosti tozdovske organiziranosti, zastareli strojni opremi itd.

Zanimiva je ugotovitev in pritrditev vseh sodelujočih, da smo se pri Stratosu že ob začetku zavedali, da nam bo voda neprestano tekla v grlo, saj je rok, ki je bil določen za izdelavo, za nas, takšne kot smo, prekratek. Na kasnitev itd. smo torej že na začetku računali. Postavlja pa se vprašanje, zakaj smo se tega posla potem sploh lotili in ga sprejeli. Argumenti, ki smo jih slišali na okrogli mizi, so čeprav razumljivi, dokaj šibki. Potrudili se bomo sebi in svetu dokazati, da smo (pa čeprav na starih strojih...) sposobni uspešno in kvalitetno izpeljati tako zahteven in velik projekt, vendar so rezultati zelo vprašljivi. Na kakšne izrazito dobre reference pač s tako veliko zamudo žal ne moremo računati, tudi finančni učinek posla je dvomljiv (vsaj tako daje slutiti izjava predstavnika prodaje o ceni Stratos). Vsekakor pa bi bilo zanimivo, ko bo vse končano, izvedeti, kakšen je bil dejanski finančni učinek tega posla.

V marsičem okrogle mize nismo uspeli izpeljati in zaključiti tako, kot bi si želeli, pa najsi bo to zaradi objektivnih ali pa drugačnih vzrokov. Kompleksnost in vseobsežnost problematike je onemogočala razpravo o vseh vprašanjih, ki smo jih poslali in zastavili sodelujočim. Kako da smo nekatera naročila vseeno dokončali pravočasno ali pa celo pred rokom (npr. HE Mostar)? Kaj smo na podlagi dolgoletnih slabih izkušenj storili (poleg tega, da smo, če smo, ugotavljali spodrsanje in napake), da do takšnih zamud ne bi več prihajalo?

Predvsem na slednje vprašanje bi moral biti odgovor jasn, saj naj bi se konec koncev pametni ljudje iz napak tudi nečesa naučili.

Pripravil:
T. Škrjanec

Turbinska gred z ležaji pripravljena za monažo »mlina«, ki ga bomo kot celoto prepeljali na grabišče HE Dubrava.

Ali bomo še gradili male hidroelektrarne?

Vprašanje najbrž ne bo odveč, saj se nekateri že sprašujemo, ali bomo sploh še izdelovali opremo za velike elektrarne, to je turbine, ki še vedno predstavljajo naš glavni proizvod? Verjetno je, da bomo še izdelovali opremo za velike pa tudi male hidroelektrarne, saj so potrebe čedalje večje, ker bomo sicer imeli v Sloveniji že leta 1991 električni »mrk«. To pa pomeni, da bomo morali krepko zavijati rokave, saj se železo kuje, dokler je vroče. Nikoli nisem bil pesimist, ampak tudi optimizem me mineva — za razliko od nekaterih starejših Litostrojčanov, ki še vedno tako radi ponavljajo že obrabljeno fazo: »Bo že kako, saj smo bili že večkrat v stiski, pa smo se še vedno izmazali.« Moj izgubljeni optimizem izhaja iz tega, ker vem, da se samo po sebi ne bo nič uredilo, če tega ne bomo znali urediti sami.

Samó delo na domačem trgu — ob predpostavki, da ga bo sploh dovolj, nas ne bo rešilo, kajti takšne investicije oziroma naročila niso na programu vsak dan. Zaradi tega se moramo vse bolj narahovati v izvoz. Toda to si bomo lahko zagotovili le, če bomo sprejeli pogoje trga, sicer nima smisla, da sploh poskušamo. Nihče v svetu (če izvememo ZDA, ki zahtevajo roke za MHE 4 do 6 in morda izjemno 8 mesecev), ne bi sprejel niti naših rokov niti cen, ker jih narekuje trg. Ta pa je glede rokov, cen, kvalitete in ostalih zahtev kupcev neusmiljen in dejansko ne dovoljuje nobenih manipulacij proizvajalcev. Zahteve trga lahko izpolnimo le z doslednostjo in predvsem točnimi roki dobave opreme, česar pa mi na področju malih hidroelektrarn trenutno ne zmoremo. Glede takih napak je domači trg navidezno sicer malo strpnejši, čeprav so tudi tu posledice za nas kar se da negativne. Delo na domačem trgu, spet pod predpostavko, da ga je dovolj, nam daje dobra izhodišča tudi za pridobivanje znanja pri delu za tuji trg, zato bi bila smotrna politika Elektrogospodarstva Slovenije, da bi več vlagalo v domačo proizvodnjo. Vendar pa prav EG Slovenije zaradi naših zamud izgublja vero v naše proizvode, čeprav se lahko pohvalimo z zelo dobrim delovanjem naših proizvodov. Dobavni rok, ki naše kupce spravlja v obup, prinaša seveda izgubo obema stranema, vendar pa je škoda zaradi kasnitve največja prav v naši DO.

Zastrašujoča cena za kvaliteto

Opremo torej znamo ponuditi in jo tudi kvalitetno izdelati, rok za izdelavo pa kar večkrat presegamo. Pred predajo objekta se srečamo še z eno kruto resničnostjo: neverjetno veliko je popravil, da postane naročilo kvalitetno. Napak je toliko, da jih v montaži nečemo več odpravljati, ker se kar naprej pojavljajo iste stare napake in na žalost ob tem še nove. Kot sem že omenil, izdelek je dober, vendar — za kakšno ceno?

Ena od značilnosti pri prodaji MHE je, da je povpraševanje v svetu po tej opremi v naraščanju, pri nas pa je v upadanju. Ker pa se tujemu trgu »nočemo« prilagoditi, moramo veliko ponudb odkloniti zaradi prekratkih rokov, ki jim nismo kos. Na domačem trgu pa se soočamo z visoko inflacijo, ki ne dovoljuje dolgih rokov oziroma je investicija smiselna le, če ima kratek rok izdelave, saj so sicer izgube in tveganja prevelika. Takšne ekonomike poslovanja se v tujini zavedajo veliko bolj kot mi, zato dolgih rokov ne dovoljujejo, za prekoračevanja pa zahtevajo visoke penale.

Zamujanje nas tepe na vsakem koraku, s posledicami pa se v tovarni nihče ne uk-

varja. Vsak tozda je ozko usmerjen v svoje roke in ga, kot kaže, skupni proizvod ne zanima.

Kje in na katerih objektih kasnimo?

V proizvodnji malih hidroelektrarn kasnimo prav na vseh objektih in niti ena pogodba ni izpolnjena v roku. Zastrašujoče pa je to, da se nam rušijo prav zdaj vsi načrti, ko smo pričakovali, da se bodo roki skrajšali oziroma, da bomo pogodbene roke vsaj obdržali. Skrbri me, ker roke enostavno prestavljamo za 8 in več mesecev, čeprav kupci negodujejo in se čutijo prevrane. Nenehno nas obiskujejo v Prodajali nas kličejo po telefonu, sami pa pri svojem rednem delu izgubljamo ogromno časa in energije za opravičevanje in prepričevanje.

V tovarni se moramo sprijazniti s tem, da so tudi male hidroelektrarne izdelek, ki ga bo naša delovna organizacija morala izdelovati dokler bo izdelovala tudi velike turbine. Narava dela je zelo podobna, za to pa imamo tudi znanje in možnosti, naša šibka točka je le prava organiziranost. Te nesrečne zamude nalagajo Prodaji vsaj za 60 odstotkov več dela, kot bi ga bilo sicer, to pa po drugi plati pomeni tudi manj časa za akvizicijo novih poslov, ki je ena osnovnih nalog prodaje.

Zakaj zamude?

Ni moj namen komentirati smotrnosti tozdov pri izdelavi skupnega proizvoda, vsiljuje pa se mi vprašanje, ali bo mogoče v bodoče skrajšati roke, če bo še naprej vsak tozda po svoje planiral sicer skupno podpisane pogodbe?

Že prej sem omenil kvaliteto, ki nas veliko stane, še enkrat pa bi rad poudaril, da služba kvalitete ne deluje tako, kot bi morala. Medfazna dela niso kvalitetna, saj bi bilo normalno, da bi montaža dobila popolne dele, pa jih ne. Dodatna popravila pri poizkusni montaži nam še dodatno prispevajo k prekoračitvi rokov, ki se preliva v mesece in mesece. Napake se pojavljajo tako pri slabih obdelavi kot pri nastajanju in snovanju projekta. Na podlagi izkušenj ugotavljam, da ni pravega usklajevanja niti med projektanti, ali pa nemara ni dovolj pravih ljudi, ki takšno delo obvladajo. Ti, ki so, pa so najbrž tudi preobremenjeni.

S tem pa krog zamud še ni sklenjen. Nadaljuje se še naprej, ko opremo že predamo kupcem in ko čaka na montažo na terenu. Prave norišnice so pri nas v Prodaji ob ponedeljkih (pa tudi ob ostalih dnevih), ko čakajoči kupci čakajo in prosijo za montažno osebo na različnih terenih. In ker je tega osebja premalo, se čakanje vedno bolj ogorčenih kupcev nadaljuje, nezadovoljstvo pa stopnjuje.

Upravičeno se sprašujem, če se vodilni ljudje v tozdih sploh zavedajo takšnih vsesplošnih smudov in posledic. Občutek, ki ga delim s svojimi sodelavci je, da se tega ne zavedajo. Nikoli pa tudi ni mogoče ugotoviti krivca.

Kot dežurnega krivca največkrat navajamo tozda IRRP, pa če je oddal dokumentacijo ali ne. Ogorčen sem nad tem, da se čaka do konca vsa potrebna dokumentacija, čeprav bi delo v delavnicah lahko steklo že mnogo prej. Takšen odnos do tozda IRRP največkrat pomeni metanje polen pod noge samim sebi.

Pri svojem delu povsod srečujem samo izgovarjanja in jalova opravičevanja. Tudi če skličemo sestanek, na katerem bi se dogovorili za končni rok, navadno manj vemo za končni rok po sestanku kot pred njim. Vsak tozda zase trdi, da ni nobenih težav, če bo tozda pred njim čim prej dokončal predhodno operacijo. Seveda nobenemu tudi na misel ne pride, da bi pri svojem delu skušal malo nadoknaditi zamude,

nekateri odgovorni ljudje pa celo izjavljajo, da bi bili karani, če bi delo opravili pred rokom!?

Tudi montaža ni več vsemogočna

Včasih smo znali zamude nadoknaditi tudi na terenskih montažah, kar se več ne dogaja. Monterji, ki komaj začnejo z montažo, se vračajo v tovarno s kupom problemov in spiskom manjkajočega materiala ter s spiskom nedokončanih del in pomanjkljivosti. Ko je vse urejeno, nastane spet problem pomanjkanja ustreznih ljudi, ki bi znali opremo pripraviti za obratovanje, pri tem pa so potrebni tudi projektanti — prav tisti, ki jih nujno potrebujemo tudi doma. Potrebni pa so še elektroniki zunaj naše delovne organizacije, ker tudi teh nimamo več svojih.

In epilog?

Ko projekt vendarle predamo kupcem z eno, dve ali tudi triletno zamudo, se začnejo vsi vpraševati, zakaj taka izguba, zakaj prodaja ni znala obračunati in zaračunati prevelikih stroškov kupcem, ali pa prihaja do pripomb na račun prepocen prodane opreme. Pri tem pa se nihče več ne vpraša, kako dolge lovke ima inflacija, s katero živimo.

In kako je pri vsem tem z novimi posli? Zelo slabo in verjetno ne bo boljše tudi z velikimi turbinami, čeprav nudijo nekaj več posla za domači trg. Nimamo nobenih predstavništev po svetu, tisti, ki nas zastopajo (kot na primer Ingra in drugi), pa se mi zdi, da niso preveč aktivni. Zaskrbljuje tudi dejstvo, da v tujini ni več velikega povpraševanja po naših izdelkih, vendar moram povedati, da Litostroj že lep čas ne plačuje več objav v svetovno znanih revijah kot so Water Power and Dam Construction ali Modern Power, kjer se predstavljajo svetovni proizvajalci vodnih turbin, ker kratko malo ni denarja. Ker nismo več na tem seznamu, se že pozna, ni več povpraševanj, ki so prej kar deževali!

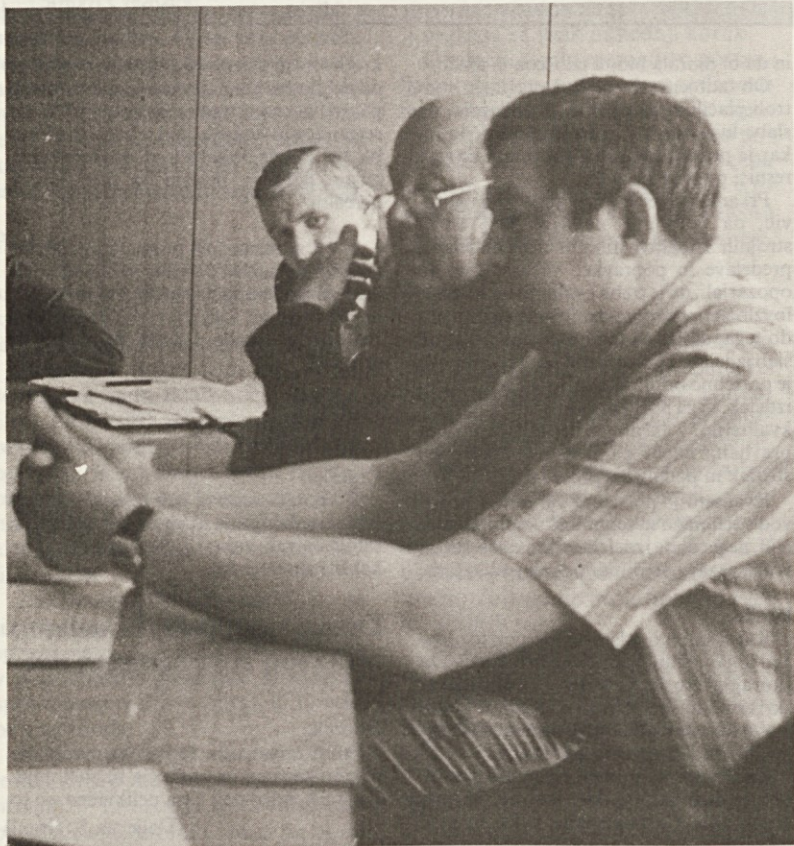
Po drugi plati smo manj zanimivi za tuje kupce tudi zaradi tega, ker ne moremo kreditirati objektov, pa tudi zadnja devalvacija nam ni mnogo koristila. V primerjavi z dvigom cen je bila premajhna, to pa seveda pomeni, da naše cene za tuji trg niso zanimive, to pa nam seveda onemogoča izvoz. Glede na to, da so svetovne cene, ki jih tujina priznava, na primer za 1 kg materiala ali 1 KW vgrajene moči, za več kot 50—80% nižje, nam je lahko jasno, kakšne so naše možnosti.

Naše poslovanje in obnašanje je postalo več kot kritično. Nenazadnje se odraža tudi na »projektu regulator MER«, katerega elektronski del ne izdelujemo več sami, je pa v osnovi zelo dober, vendar po stroških izdelave že za 20% dražji od turbine.

Nujno bi potreboval še mini MER, vendar razvoja na tem področju ni.

Vse to je situacija, ki pomeni alarm za naše sedanje in bodoče obnašanje. Izgubljamo ugled, strokovnost, počasi pa tudi že delo. Če bo moj članek pripomogel, da se bomo nad tem vsaj malo zamislili, bom dosegel veliko. Od tod naprej bo tudi ukrepanje lahko prineslo željene in nujne učinke.

S. Štokelj

Litostrojske stanovanjske barake še vedno stojijo

V zadnjem času mi je bilo večkrat postavljeno vprašanje, ali je res, da ima Litostroj svoje stanovanjske barake. Zato ne bo odveč, da napišem nekaj več o tem.

Stanovanjsko barakarsko naselje, ki se nahaja na Korotanski in Drobošnjakovi ulici (nedaleč od samskega doma na Djakovičevi 47 in stanovanjskega bloka na Andrejševi ulici) obstaja še iz časov izgradnje Litostroja, ko je bilo postavljeno za nastanitev prvih delavcev. Čeprav je od takrat minilo že 40 let, pa žal te barake še vedno stojijo

V vseh teh letih se število družin v barakah ne zmanjšuje, čeprav si je že veliko družin med tem časom na tak ali drugačen način uredilo svoje stanovanjsko vprašanje. Ob tem ni mogoče zanemariti dejstva, da so v pretežni meri pridobili družbena namembna stanovanja iz fonda solidarnosti.

Trenutno v barakah prebiva 38 družin, ki imajo naslednji stanovanjski status:

- 2 družini imata odločbo o pridobitvi stanovanjske pravice, oba sta na listi upravičencev za pridobitev stanovanja po VI. razpisu solidarnostnih stanovanj (od tega ena družina kjer je zakonec upokojenec Litostroja);
- 20 družin je pridobilo status imet-

nika stanovanjske pravice brez odločbe, to pomeni, da so pridobili ta status z nakupom barake od predhodnega uporabnika po 2-letnem bivanju, ker proti njim ni bil sprožen ustrezen postopek zaradi nezakonite vselitve (od tega pet družin, kjer je po en zakonec v Litostroju, ena družina, kjer sta oba zakonca delavca Litostroja in ena družina, kjer je en zakonec litostrojski upokojenec);

— zaradi nezakonite vselitve je izdana pravno močna odločba z obeznostjo izselitve 10 družinam kar pomeni, da v primeru izvršbe s prisilno izselitvijo tem družinam pripada le prostor za shrambo pohištva (od tega tri družine, kjer je en zakonec zaposlen v Litostroju);

— proti 6 družinam pa še teče postopek za izdajo odločbe za izselitev (od tega dvema družinama, kjer je en zakonec zaposlen v Litostroju).

Poleg dveh upravičencev iz prve alineje bodo iz fonda solidarnosti pridobile stanovanja še štiri družine, od tega je ena litostrojska upokojenka.

— Se vedno cveti trgovina s preprodajo barak, kar dovolj zgovorno pove že predhodni podatek.

Dodatno k članku »Tudi pasivnost pogublja«

Ob branju temu podobnih člankov se vsakokrat vprašam, ali je stanje res tako, kot je opisano, in kakšen je namen članka. Kadar področja dela ne poznam, ponavadi ostanem brez odgovorov. Ker pa se omenjeni članek nanaša v pretežni meri na delo našega stanovanjskega oddelka in bolj obrobno nakazuje pomembnejša vprašanja, ki bi jih bilo nujno rešiti »že včeraj« ter s tem zagotoviti normalno delo skupnih služb, ki niso same sebi namen, se mi zdi nujno potrebno, da k članku tudi sama nekaj dodam in s tem omogočim, da bo slika realnejša. Ob tem pa se upravičeno sprašujem, ali avtor članka dovolj pozna področje dela, da lahko poda tako kritično oceno, ker ne gre za človeka »izza stroja«, ampak za novinarja, ki bi mogoče le moral pred pisanjem vprašati ljudi, ki na tem področju delajo. Hočeš ali nočeš, reakcije na članek pomenijo »neko« premetavanje žogice kot pri pingpongu.

Stvari pa vseeno res niso tako enostavne. Tudi področje stanovanjskega gospodarstva je urejeno z zunanjo zakonodajo (pustimo, ali je ta v redu ali ne), dejstvo je, da smo jo dolžni spoštovati. Reševanja stanovanjskih vprašanj delavcev je zelo občutljivo področje za vsakega posameznika, saj posega v zagotovitev osnovne socialne varnosti, zato morajo postopki zagotavljati, da vsi to pravico uresničujejo pod enakimi pogoji, enakopravno. To je osnovno načelo, ki ni le fraza, saj so vsi postopki pred sodiščem razveljavljeni, kolikor to načelo ni upoštevano. Koliko časa ti postopki v posamezni temeljni organizaciji ali delovni skupnosti trajajo pa je odvisno od marsičesa: od števila prsilcev, od zainteresiranosti toz/ds, od aktivnosti stanovanjske komisije oziroma možnosti za delo njenih članov, saj je to le njihova samoupravna naloga, ki jo opravljajo poleg svojega dela na delovnem mestu in ki zahteva kar precej časa. Čas trajanja postopka je odvisen tudi od tega, ali se kdo pritoži na prednostno lestvico in dodelitev stanovanjskega posojila ipd.

Vsi vemo, da v domačem gospodinskem proračunu lahko trošiš le toliko denarja, kot ga imaš in nič več oziroma planiraš nakup le iz zagotovljenega priliva. Tega smo se v preteklosti tudi v naši delovni organizaciji v celoti držali, čeprav to zakonsko ni bilo čisto v redu (vendar v interesu delavcev, zato do pritožb ni prišlo). Tako je mogoče razpisati in deliti le že ustvarjena stanovanjska sredstva. Toda razmere so se v lanskem letu ob poslabšanju poslovne uspešnosti oziroma poslovanju z izgubo bistveno spremenile, ko ni bilo več mogoče realno planirati priliva stanovanjskih sredstev. Lahko trdim, da smo vsi čakali rezultate poslovanja ob četrtletnih bilancah in tudi ob zaključnem računu za poslovno leto 1987 in smo se na žalost morali ravnati po izkazanih rezultatih. Vendar pa sem ta problem že opisala v zadnjem odstavku članka »Kako do stanovanja« (maj 1988).

Enako velja tudi za prvo četrtletje letošnjega leta, ki pa je za razliko od lanskega leta (razen v tozdu IRRP) uspešnejše.

Pogoji gospodarjenja niso jasni in stalno spreminjanje zakonodaje na področju planiranja in obračuna poslovanja oziroma poslovne uspešnosti ter pomanjkanje likvidnostnih sredstev prav gotovo botrujejo tudi zaostreni politiki poslovanja in nejasnemu položaju v naši delovni organizaciji, ki vpliva na pogoje dela nas vseh, vendar pa ta vpliv ni enak na vse službe.

Možnosti reševanja stanovanjskih vprašanj delavcev so žal v odvisnosti od finančnih možnosti.

Stanje stanovanjskih sredstev po temeljnih organizacijah in delovnih skupnosti trenutno kaže naslednje:

1. Prilivi stanovanjskih sredstev pokrivajo odlive in tako ostaja le del sredstev, ki so bila ustvarjena po četrtletni bilanci iz BOD, ki pa ne zadoščajo, da bi objavili razpis za dodelitev stanovanjskih posojil delavcem za vse oblike reševanja in ne omogočajo nakupa niti enega družbenega stanovanja. Res ne vem, kaj bi s tem dosegli, da bi objavili razpis, saj bi to za delavce pomenilo zagotovilo, da bodo sredstva tudi dobili. In kaj bi delavcem, ki kupujejo, gradijo ali adaptirajo, pomenila uvrstitev naprednostno lestvico v mesecu januarju? Prav tako ne vem, kako naj bi »strokovna služba skupaj s stanovanjskimi komisijami določila, kdo in okvirno koliko denarja naj bi dobil!«.

Priznam, da bi nam bila pri tem res potrebna pomoč avtorja članka. Tako pa nam, ki delamo v stanovanjskem oddelku, ob teh finančnih možnostih uspešno reševanje stanovanjskih vprašanj zaposlenih delavcev lahko ostaja le neuresničena srčna želja.

Darinka Perko
Stanovanjski oddelek

— Poslabšali so se higieni pogoji za bivanje. Litostroj namreč za vzdrževanje barak že leta ne vlaga nobenega denarja, saj so svoj namen preživele. Stanovalci sami pa niso zainteresirani za vzdrževanje zaradi pogostega priseljevanja navih stanovalcev in ker živijo v prepričanju, da bodo v kratkem času tudi sami odšli. Poleg stanovanjskih barak je naselju zraslo veliko pomožnih objektov (drvarnicem, garaže in delavnice), katere so samovoljno postavili stanovalci, ki so se iz naselja že izselili, v njem še vedno bivajo ali pa v naselju sploh niso nikoli bivali. Stanovalci odlagajo odpadni material na kupe v bližini stanovanjskih barak na Drobošnjakovi 9/c. Morali bodo rešiti problem nakupa kontejnerjev za odvoz smeti, ker bo v letošnjem letu ukinjen organiziran odvoz v vrečkah. Stanovalci so se uspeli z našim posredovanjem dogovoriti za čiščenje okolice barak šele po izdaji odločbe s strani Mestne komunale inšpekcije.

Verjetno iz povedanega izhaja, da smo pravzaprav sami, to je delovna organizacija, krivi za tako stanje in tega tudi ni mogoče v celoti zanikati. Toda problem le ni tako enostaven. Da bi zmanjšali število prebivalcev barakarskega naselja smo opravili v zadnjih letih več aktivnosti in to po prevzemu področja dela v letu 1985 od tozda ZSE. Najprej smo opravili popis stanovalcev barakarskega naselja s poudarkom na stanovanjskih statusih. Proti vsem, ki ob popisu v barakah še niso prebivali dve leti, smo sprožili ustrezne postopke za izdajo odločb za izselitev. Od takrat naprej vse premike pri stanovalcih v barakah spremljamo in sproti ukrepamo. Bili smo tudi sklicatelji dveh sestankov s stanovalci barakarskega naselja v letu 1987, na katerega smo povabili tudi

Litostroj je sodeloval na sejmu »Tehnika za okolje«, ki je bil od 16. do 20. maja letos na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. Predstavili smo se z vodnjaško črpalko in s črpalko za odpadne vode (HCK) (Foto: B. Francelj)

predstavnik KS Litostroj, postaje milice in občine Ljubljana—Šiška. Na sestankih smo obravnavali sprotno problematiko stanovalcev ter problem pri priseljevanju novih stanovalcev. Sprejeti so bili tudi ustrezni sklepi, da bi postopno zmanjšali število družin v barakah, kar bi ostalim zagotovilo realnejše možnosti za rešitev stanovanjskega vprašanja. Žal pa ugotavljam, da smo pri delu osamljeni, saj razen obljub z vseh strani pri naših prizadevanjih nimamo konkretne pomoči niti v okviru delovne organizacije niti v občini. Zaradi sodelovanja z tovarišico Peruškovo s SSS Ljubljana Šiška smo bili do sedaj uspešni le pri podiranju stanovanjskih barak ob izselitvi posameznih družin, ki so pridobile stanovanja iz fonda solidarnosti. Vendar pa gre tu predvsem za osebno zavzemanje in ne za politiko ustreznih služb na območju občine v smislu sprejetih usmeritev o odpravi barakarskih naselij.

Ob vsem tem ne moremo mimo dejstev, da so se zmanjšale realne

možnosti za reševanje stanovanjskih vprašanj delavcev tako v naši delovni organizaciji kot tudi izven nje, kar je posledica poslabšanja poslovne uspešnosti v pretežnem delu združenega dela, bistvenega poslabšanja pogojev kreditiranja stanovanjske gradnje (revalorizacija bančnih kreditov) in visokega porasta cen v stanovanjski gradnji v primerjavi s povprečnim osebnim dohodkom na zaposlenega.

To pa tudi vpliva na počasnejše zmanjševanje števila prebivalcev in tudi časovno odmika dokončno rešitev litostrojskega barakarskega naselja. Tudi ne gre zanemariti dejstva, da si vsak posameznik prizadeva zase in za svojo družino zagotoviti bivalni prostor, čeprav tudi nezakonito. Bivanje v baraki pa prav gotovo pomeni tudi manj stroškov v primerjavi s podnajemništvom. Postopki za izselitev v takih primerih vse predolgo trajajo, da bi bil s tem dosežen osnovni namen.

D.P.

Srečanje krvodajalcev in podelitev priznanj

25. maja 1988 smo na pobudo Komisije za socialna vprašanja in družbeni standard pri KOOS Litostroj organizirali podelitev priznanj za 5, 10, 15, 20 in 25-krat darovano kri. Svečane podelitve se je udeležilo več kot 70 krvodajalcev.

Nad vse veseli smo bili, da se je podelitve udeležil tudi generalni direktor tovariš Jože Šlander in dal s tem priznanje vsem prisotnim litostrojskim krvodajalcem. V nagovoru je vsem dobitnikom priznanj čestital in poudaril humanost krvodajalstva. Zaželel je, da bi se human odnos, spoštovanje in sodelovanje razširilo v vse delovni organizacije.

Na podelitvi so bili prisotni še predsednik komisije zakrvodajalstvo pri Rdečem križu občine Šiška tovariš Ante Burić, predsednik delavskega sveta DO tovariš Franc Kranjc, predsednik upravnega odbora DO tovariš Viljem Mak in predsednik konference osnovnih organizacij sindikata tovariš Vasja Kreft, ki je bil vabljen tudi kot krvodajalec, saj je kri daroval več kot 30-krat.

Podelili smo 29 priznanj za 5-krat darovano kri, 14 priznanj za 10-krat darovano kri, 14 priznanj za 15-krat darovano kri, 9 priznanj za 20-krat darovano kri in 5 plaket s priznanji za 25-krat darovano kri (seznam bomo objavili v Internih informacijah). Ta

priznanja podeljuje Rdeči križ Slovenije. Žal se podelitev priznanj konča za 25-krat darovano kri. Zaradi tega smo si v Litostroju že vrsto let prizadevali, da bi pozornost izkazali tudi tistim, ki kri darujejo tudi več kot 25-krat.

Prvič smo uspeli podeliti litostrojsko priznanje za 50-krat darovano kri leta 1986. To priznanje je prejel tovariš Peter Piškur iz tozda Prodaja.

V lanskem letu podelitve nismo mogli izpeljati, letos pa, ko nam je to uspelo, smo med že navedenimi priznanji: podelili še litostrojsko priznanje za 45-krat darovano kri tovarišici Podgoršek Mariji iz tozda ZSE in tovarišu Repar Francu iz tozda PZO, ki

Krvodajalec Tomo Erceg iz tozda PUM je prejel priznanje za 20-krat darovano kri. (Foto: T. Š.)

jima ob tej priliki še enkrat iskreno čestitamo.

Vabilu na srečanje in podelitev priznanj se je odzvalo tudi 23 Litostrojčanov, ki so kri darovali več kot 30-krat.

Do neljube napake je na žalost prišlo pri evidenci o darovanju krvi pri Francu Hočevanju, ki je prejel priznanje za 5x darovano kri, čeprav jo je dal že 19x. Naša evidenca, ki smo si jo ustvarili sami, namreč temelji na podatkih o akcijah, ki smo jih izvedli v Litostroju, za ostale individualne odvzeme pa morajo darovalci sporočati sami, ker bomo le tako lahko imeli pravilne podatke. Da do takih krivic ne bi več prihajalo, prosim vse krvodajalce, da nam udeležbe pri odvzemu krvi sporočajo na telefon št. 13—12 ali 13—13, ali pa svojemu predsedniku socialne komisije, ki bo poskrbel, da bodo podatki posredovani socialni delavki.

Ob tej priliki naj navedemo še to, da poskrbimo za podelitev priznanj krvodajalcem, ki se običajno udeležujejo akcij v Litostroju. Vsi tisti, ki se akcije udeležijo na terenu, na primer v Trebnjem, Mirni, Celju in drugje, pa priznanja prejmejo na svojem področju.

Neuradni del srečanja je potekal v prijetnem vzdušju. Krvodajalcem so se po 14. uri pridružili tudi člani litostrojskega pevskega zbora, ki so pred tem sodelovali na proslavi ob dnevu mladosti. Sproščeno so zapeli nekaj pesmi in pritegnili k sodelovanju tudi marsikaterega krvodajalca. Škoda, da čas v prijetni družbi prehitro mine in posloviti smo se morali z željo, da se Litostrojčani ne bomo spremenili in bomo še naprej v prvih vrstah krvodajalcev.

M. K.

AFORIZMI

● Jaz bi tudi vzel kredit, ampak na kredit.

● Včasih se s plezanjem najlažje postaviš na svoje noge.
P. Srečkovič

Odšli so v pokoj

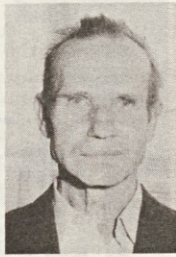
Ciril Peterca

Rudi Veber

Janko Robida

Ivan Pečjak

Ciril PETERCA, naš dolgoletni sodelavec, je konec marca 1988 odšel v zasluženi pokoj.

V Litostroju je začel delati leta 1945 kot ročni formar, od začetka leta 1987 pa je bil kotrolor I v oblikovalnici jeklolivarne.

Njegove zasluge za razvoj jeklolivarne so velike, posebej pa je bil znan kot specialist pri izdelavi gonilnikov za vodne turbine, za kar je dobil najvišja družbena priznanja.

Za prizadevnost in vztrajnost se mu iskreno zahvaljujemo, v pokoju pa mu želimo veliko zdravja, sreče in zadovoljstva.

Sodelavci iz jeklolivarne

Maja 1988 je odšel v predčasni pokoj naš dolgoletni sodelavec Rudi VEBER. V Litostroju je prišel leta 1961 kot pehalec sklopljanja. Kasneje je prevzel delo lanserja I, potem je bil še skupinovodja lanserjev in dispičer I. V vsem tem času je vzgojil veliko mladih fantov za lanserje. Povsod se je odlikoval z vestnostjo in natančnostjo in kot tak je bil vzor mlajšim sodelavcem. Bolezen mu je preprečila, da bi dopolnil 40 let delovne dobe.

Vsi mu želimo veliko zdravja in da bi dolgo užival zaluzeni pokoj.

Sodelavci TOZD TVN

Konec aprila je obšel v zasluženi predčasni pokoj vodja kontrole v modelni mizarni Franc KONJAR.

Po končani poklicni šoli se je leta 1949 zaposlil v DO TZ LITOSTROJ.

Vse do leta 1981 je delal na najzahtevnejših delovnih nalogah, še posebno se je izkazal pri izdelavi modelov črpalk, dizelskih motorjev in modelov najzahtevnejših hidravličnih oblik. S svojim znanjem se je vključeval na vsa področja dela v delavnem procesu, kar je glede zahtevnosti in deficitarnosti poklica še posebno pomembno.

Kot dobrega in vedno pripravljenega pomagati z nasveti ga bomo sodelavci močno pogrešali. Čeprav bi si želeli, da bi ostal še med nami, mu želimo še mnogo zdravih in zadovoljnih let v krogu svoje družine.

Delavci modelne mizarne

Na križpotju stojim

Bliža se, približuje, hitro, še hitreje, samo še nekaj tednov, potem pa zares — in nepreklicno konec! Konec srednje šole, namreč. Pa graj in opominov in neopravičenih ur. In šolskega radia in milozvenečih ozvočnic. Konec opravičil in konec kontrol, konec pretepanja med odmori, konec tresenja pred spraševanjem in konec vzklikanja ob koncu pouka. Nič več ne bo lomljenja stolov in klopi, obmetavanja s kredo, raznih neumnosti in vragolij, nič več ne bomo živicali profesorje in nihče ne bo več ob nas izgubljal svojega potrpljenja. Nič več ne bo prišepetovanja in nič več tovarštva, prijateljstva, nič več tistega prijetnega občutka, ko veš, da si v razredu, da nisi sam, da je ob tebi cela množica sotrpinov, ki se je pripravljena zavzeti zate, ti pomagati, držati skupaj.

Potegnili bomo črto pod vse, v mislih obudili spomine, predvsem tiste lepe, prijetnejše, slabi bodo že hitro pozabljeni. Štiri leta so bila strašansko dolga — in strašansko kratka. Zgodilo se je toliko stvari, toliko smo doživeli, pa vendar so minila kot blisk, tako naglo so združila mimo nas, da se sedaj vsi začudeno sprašujemo: »Je res že konec?«

Ob slovesu se ponavadi zahvalimo. Komu naj se zahvalim? Sošolcem? Sošolcem, s katerimi sem preživela veliko nepozabnih trenutkov, med katerimi sem se marsičesa naučila, marsikaj spoznala, marsikaj doživela? Ali pa profesorjem? Tisti, ki so se vsa ta leta prebijali z nami, nas oštevali, nam grozili, nas ocenjevali, grajali in hvalili, nam pretili in nas vzgajali, nam padali na limanice ali pa trdno vztrajali pri svojem? In mnogi od njih so se trudili, da bi nas, zavoženo generacijo, spravili na pravo pot.

Jim je to uspelo? Sedaj, ko oživljamo pretekle dni, se hkrati oziramo tudi naprej. Kam naprej? Kam nas bo zanesla pot? Z radovednostjo in s kančkom strahu bomo stopili na to novo, za nas neznano pot.

Morda bomo že kmalu začeli vzdihovati za lepimi srednješolskimi časi. Čez kakšnih deset let pa se bomo zbrali spet vsi skupaj, fantje z bradami in kravatami, pa s slikami svojih otrok v denarnicah in nostalgčno obujali spomine.

Da, marsikaj bomo lahko obujali. Včasih mi je kar malce žal, da bom morala zapustiti za vedno te tako dobro mi znane prostore, včasih si za trenutek zaželim, tako kot Pika Nogavička, da ne bi nikoli odrasla, da ne bi nikoli prestopila iz otroškega v odrasli svet. In spet drugič komaj čakam, da spoznam še kaj novega, da preizkusim samo sebe, da se potrdim, da tekmujem — s samo seboj. Prihodnost je že takšen izziv. Fakulteta in izpiti, kjer nihče ne vihti biča nad tabo, kjer te nihče ne priganja, kjer si odvisen izključno od sebe, od svoje volje in želje. Bom zmogla? Ne maram proslavljanj. Nikjer. Človek ima tedaj občutek, da je pri nekom ali nekje pustil delček samega sebe. In nobeno slovo ni prijetno. Zato ne maram velikih in lepo zvenceh besed, ne maram sentimentalnih izbruhov in mokrih oči. Svojih občutkov tako in tako ne moreš nikoli izraziti, še manj povedati.

Prav od vsake stvari na tej šoli bi se lahko poslovila. Ne le od sošolcev in prijateljev, ne le od učiteljev, tudi od mojih klopi, stolov, od koša za smeti. In od velikih šolskih vrat. Vse je na nek način povezano z menoj, vse mi je tako domače, tako poznano.

Pa se ne bom zares poslovila. Raje bom rekla sošolcem in profesorjem in šolskim vratom: »ČAO!«

Irena Samide

Jože Šinkovec

Jože Perko

V aprilu smo se v jeklolivarni poslovili od treh sodelavcev, ki so odšli v pokoj. Ivan PEČJAK, je bil zaposlen pri nas 20 let, Jože ŠINKOVEC 27 let in Jože PERKO 16 let.

Vsi trije so delali v čistilnici jeklolivarne kot čistilci ulitkov. Z leti se jim je zdravje poslabšalo, zato so bili zadnji dve leti kot invalidi premeščeni na dela in naloge garderoberev.

Vsem tem dolgoletnim sodelavcem se zahvaljujemo za njihov trud. Želimo jim dobrega zdravja in da bi čim dalj časa uživali zasluženi pokoj

Sodelavci iz jeklolivarne

Danilo Rožec

V marcu se je poslovil od nas in odšel v zaslužni pokoj naš dolgoletni sodelavec Danilo ROŽEC.

V Litostroju je prišel leta 1952 in se po uspešno končani industrijski šoli leta 1955 zaposlil kot rezkalec.

Po težki obratni nesreči v letu 1956 je bil iz zdravstvenih razlogov premeščen v kontrolo in leta 1959 je uspešno končal delovno šolo.

Zaradi znanja in prizadevnosti je nato napredoval v glavnega planerja na področju turbinske in črpalne opreme.

V zadnjih letih je kot projektni vodja uspešno vodil planiranje in koordiniranje turbinske proizvodnje. Bogate izkušnje je nesebično prenašal na mlajše sodelavce.

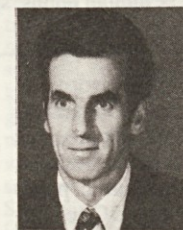
Za njegov trud in dolgoletno sodelovanje se mu najlepše zahvaljujemo, obenem pa mu želimo, da bi še veliko let zdrav užival zaslužni pokoj.

Sodelavci iz CPK

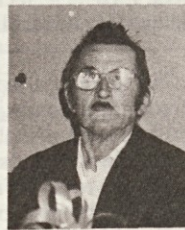
V marcu je odšel v invalidski pokoj tovariš Janez PUCELJ, transportni delavec v odpravi.

V Litostroju se je zaposlil leta 1972. Kljub težkemu fizičnemu delu pri nakladanju ulitkov mu je ostal zvest do svoje predčasne invalidske upokojitve. Za njegovo požrtvovalno delo se mu iskreno zahvaljujemo in mu želimo še veliko srečnih in bolj zdravih let.

Sodelavci iz odprave TOZD PRODAJA

Franc Rihar

Janez Pucelj

30. 4. 1988 je odšel v pokoj tovariš Franc RIHAR. V Litostroju je prišel leta 1959. Tako se je vključil na področje brušenja in ostrenja orodja v mehanski obdelavi. Hitro se je izpopolnil in postal strokovnjak v tem poklicu. Vedno je rad pomagal in svetoval mlajšim sodelavcem, ki so od njega pridobili veliko strokovnega znanja.

Po 29 letih marljivega dela mu želimo še veliko zdravih in zadovoljnih let, ki naj jih preživi v krogu družine.

Sodelavci iz orodjarne

Glasiło delavcev Titovih zavodov Litostroj izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 5800 izvodov. Izdaja ga odbor za obveščanje pri delavskem svetu delovne organizacije. Uredniški odbor: predsednik Vukoslav Živković in člani: Vjekoslav Jantol, ing. Mirko Čepuran, dipl. ing. Mira Šček, Slobodan Nikolić, ing. Silvan Štokelj, Radenka Kovačić, dipl. prav. Dubravka Krneta in odgovorni urednik Karel Gornik, urednica novinarka Marijana Meglič, tehnična urednica Estera Lampič, novinarka dipl. soc. Anton Škrjanc, lektorica prof. Vesna Tomc. — Tel. uredništva 558-341 (n.c.) interna 13-70, 13-71, 13-79. Tisk Tiskarna Ljubljana. Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu 421-1/72.

NASLOVNIK NEZNAN

V maju je bilo vrnjenih 20 časopisov Litostroj z naslednjimi naslovi: Milenko Belopavlovič, Celovška 161, 61000 Lj.; Hasan Bošnjak, Medno 29, 61210 Lj.; Šentvid; Emina Burzić, Glavarjeva 49, 61000 Lj.; Primož Cedilnik, Tacen 16, 61211 Šm. pod š.g.; Halil Čehajić, Delakova 36, 61000 Lj.; Juro Dražetić. Ivice Pirjevec 4, 61211 Šm. pod š.g.; Stojan Gavrilović, Brilejeva 8, 61000 Lj.; Midho Henić, Štebijeve 5, 61000 Lj.; Franc Jerman, Trstenik 8, 61303 Mirna; Kamer Karadžić, Brilejeva 8, 61000 Lj.; Veronika Košak, Velike Lese 7, 61303 Krka; Andrej Koželj, Reška 15, 61000 Lj.; Igor Leskovšek, Cesta na brod 128, 61210 Lj.; Šentvid; Anica Mihelić, Tacen 96/F, 61211 Šm. pod š.g.; Milan Radovanović, Čanžekova 19, 61000 Lj.; Ladislav Sazonov, Borsetova 4, 61000 Lj.; Rajka Sinković, Zakotnikova 9, 61000 Lj.; Fani Šinkovec, Laze 5, 61303, Krka; Janez Škof, Sp. Pirniče 71, 61211 Šm. pod š.g.; Boško Vuković, Štibijeve 5, 61000 Ljubljana.

Pravilen in natančen ZPVS nam sporočite pismo na naslov: ZPS TITOV ZAVODI LITOSTROJ, Center za samoupravljanje, DPO in informiranje, 61000 Ljubljana, Djakovičeva 36 ali po telefonu na številko (061) 556-021 ali 558-341, interna 1371. Obenem pa sporočite svoj naslov ali spremembo tudi referentu za zaposlovanje po telefonu 558-341, interna 1316.

gpm

Zahvale

Ob smrti mojega očeta Pavla GROŠLJA upokojenca TOZD OB, se iskreno zahvaljujem vsem, ki ste razumeli mojo bolečino, ter ste z mislijo, besedo ali cvetjem počastili spomin na mojega očeta. Iskrena hvala tudi pihalnemu orkestru Litostroj.

Hči Marija Kolar

17. maja nas je nepričakovano zapustil naš dragi ata Jože MAVER iz Gabrovke 19 pri Zagradcu. Bil je dolgoletni delavec v jeklolivarni Litostroja.

Sedaj je že 8 let užival svoj zaslužni pokoj.

Pokopali smo ga 19. maja na pokopališču v Zagradcu v spremstvu velikega števila njegovih nekdanjih sodelavcev, tvarišev in prijateljev od blizu in daleč.

V težki uri zadnjega slovesa nam je bila veliko tolažbo izredna pozornost Litostroja do dragega pokojnika, zato se toplo zahvaljujemo za vse izraze sočustvovanja, za objavo osmrtnice v časopisu in za poklonjeni venec.

Posebno zahvalo smo dolžni govorniku tov. Francu Gašperlinu za pretresljive besede slovesa ob odprtem grobu, prav tako godbi Litostroja za poslednje častno spremstvo in občutne melodije, s katerimi so počastili spomin našega pokojnega ata.

Vsem še enkrat najlepša zahvala!

Anton Maver

Ob mojem odhodu v pokoj se sodelavkam snažilne skupine in vodstvu ZSE se zahvaljujem za prejeta darila. Ohranila jih bom v trajnem spominu.

Jožica KUTNAR

Kaj pa aktiv upokojencev

Že nekaj številk nazaj ni bilo nobene novice iz življenja naših upokojencev, le seznam novih članov, ki vstopajo v to družino, je zmeraj daljši. Tako se upokojenske vrste iz meseca v mesec bolj gostijo, kar od predsedstva AU zahteva vedno več poleta pri urejanju neuskkljenih vprašanj in utrjevanju povezanosti članstva. Tega se predsedstvo v polni meri zaveda, saj prav omenja tematika daje ton zadnjim odborovim sejam. Prav je, da članstvo vsaj na kratko seznanimo s sklepi in nalogami, o katerih je tekla beseda.

Izbran je bil okviren termin za občni zbor aktiv, ki naj bi bil med 11. in 17. septembrom tega leta, na kar članstvo že vnaprej opozarjamo.

V maju je generalni direktor ing. Jože Šlander sprejel predstavnike predsedstva AU, ko so mu posredovali svoje zahteve, izvirajoče iz minulega dela. Sestanek, ki mu je prisostvoval tudi predsednik konference sindikata tovariš Vasja Kreft, je bil vsekakor koristen, otipljivejši rezultati in rešitve pa so odvisne predvsem od finančnega uspeha OD.

Predsedstvo AU je svoje zahteve posredovalo merodajnim službam tudi v pisni obliki, obenem pa jih je pripravljeno na vseh forumih odločanja zagovarjati tudi ustno po svojih predstavnikih.

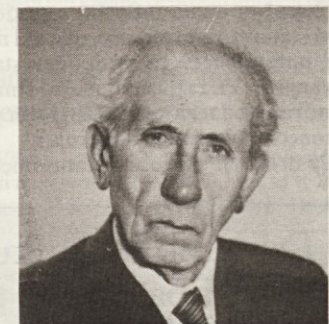
Predsedstvo AU si bo prizadevalo, da jesensko (posezonsko) srečanje upokojencev v Fiesi ostane tradicionalno, čeprav bi bil v primeru pomanjkanja sredstev potre-

V spomin

Aprila smo se poslovili od prezgodaj preminulega sodelavca Vinka ZAJCA, ki je bil zaposlen v čistilnici jeklolivarne.

Pri nas je bil zaposlen 28 let in je s svojim marljivim delom uspešno opravljal najzahtevnejša dela. Kot delavcu z velikimi izkušnjami mu je bilo zaupano, da so se pri njem priučevali mlajši sodelavci. Za njegov trud smo mu hvaležni. Vsem nam bo v trajnem spominu

Ko smo se pred dobrim mesecem poslavljali od Jožeta, ki je odhajal na dopust, potem pa bi nastopil svojo zaslužno upokojitve, smo mu zaželeli vse najbolje. Nismo vedeli, da je to zadnje snidenje in da bo tako kmalu prišla žalostna vest da ga ni več.

Jože ŽNIDARŠIČ se je zaposlil v Litostroju leta 1965. Po nekaj letih dela v livarni je bil 17 let ostrilec orodja v mehanski obdelavi. Bil je vester in marljiv delavec ter dober tovarš.

Takšen nam bo tudi ostal v trajnem spominu.

Pokopan je bil 6. 5. 1988 v Zagradcu na Dolenjskem.

Sodelavci

Ob boleči in prerani izgubi dragega moža in očeta Jožeta ŽNIDARŠIČA se iskreno zahvaljujemo tozdoma OB in TVN za podarjeno cvetje, izrečena sožalja in spremstvo na njegovi zadnji poti.

Posebno se zahvaljujem obema govornikoma za poslovilne besede ob odprtem grobu in pihalnem orkestru Litostroj za lepo zaigrane žalostinke.

Žalujoča žena Angela z družino

• Mogoče nas bo pa ta kriza pripeljala v komunizem — očitno državo že jemlje vrag.

Milan Aničić

Trije dnevi festivala dela

V Mariboru je v okviru letošnjih prireditev ob dnevu mladosti v dneh od 20. do 22. maja potekal Festival dela mladih. Na tem delovnem srečanju mladih učencev srednjih šol iz vse Jugoslavije, so se bodoči strokovnjaki pomerili v znanju in spretnostih na najrazličnejših strokovnih področjih. Med mladimi, je bila tudi deseterica učencev iz naše srednje šole tehniških strok Franca Leskoška-Luke, Litostroj. Eden od njih, tretješolec, zdaj že absolvent Tomaž, je takole zabeležil nekaj doživetij in vtisov:

Zbrali smo se v petek, nekaj minut pred poldnevom na železniški postaji Ljubljana. Zbrana je bila vsa smetana ljubljanskih dijakov: mi kovinarji, pa avtomekaniki, vozniki, električarji, mizarji, kuharji, frizerji, mesarji in celo klobasičarja smo imeli.

Skratka, bili smo kar lepa ekipa in lepo smo se zabavali že na vlaku. Izkoristili smo čas vožnje za medsebojno spoznavanje in pa seveda za spoznavanje različnih poklicev.

Ob steklenici piva in prijetni glasbi je pogovor lepo stekel, tako, da še opazili nismo, kdaj smo prispeli v Maribor.

Tamo so nas po krajših formalnostih »naselili« v dom JLA na prijetni lokaciji pod Pohorjem, le to slabo lastnost ima, da je kakih deset kilometrov oddaljen od Maribora.

Po prihodu smo nekaj pojedli, nato pa smo se odpravili nazaj v mesto in poiskali najbližji disko. Bili smo tam kakšni de uri, nato pa smo se vrnili nazaj, saj so bila naslednji dan pred nami tekmovanja.

Zjutraj smo se takoj po zajtrku odpeljali na tekmovalna mesta, kjer smo morali nekaj časa tudi čakati, da smo prišli na vrsto.

Že popoldne pa smo se zopet začeli zbirati v mestu in zanimivo je bilo slišati,

kakšne občutke so imeli učenci po tekmoivanju. Nekateri so se veselili svojega dobrega izdelka, nekateri so le nemo zmajali z glavo, spet drugi so se pritoževali čez slabo srečo, vsi pa smo se smejali, da je bila organizacija na visoki ravni.

Po večerji, ki smo jo imeli v športnem centru Tabor, smo se zopet namenili v disko, kjer smo se zabavali do ranega jutra. Dovolj je bilo vsega: glasbe, plesa, deklet, pijače, slednjega za nekatere tudi preveč, a smo s pomočjo taksijev vsi uspeli priti v naš začasni dom še pred zajtrkom.

Naslednji — zadnji dan smo se zjutraj zbrali pred športno dvorano Tabor, kjer je potekala razglasitev rezultatov. Ekipa Ljubljane je dosegla drugo mesto, za Mariborom, in kot (za) nagrado smo dobili sto starih milijonov. Zmenili smo se, da gremo na večerjo v hotel Turist, kjer smo se poslovili in si drug drugemu zaželeli srečo.

In od tridnevne avanture mi je ostalo le še dvajset kilometrov vožnje, ki me je ločila od doma.

Tomaž Kržan

Od našega dopisnika

Prijateljski obisk v ČSSR

Nihče izmed nekdanjih funkcionarjev, ki smo se 20. maja udeležili izleta, na katerem smo spoznali marsikaj, ne spada v ono skupino, ki koristi enega od 150.000 službenih avtomobilov jugoslovanskega fonda s šoferjem vred, niti nimamo vil v Neumu. Prav zato smo se morali sprijazniti in oditi na pot le z enim mercedesom, pa še ta ni bil črne barve. 45 njegovih sedežev je bilo natlačanih, kot da smo v mercedesu 190 D. A nič zato, v skladu s svojim prepričanjem se nismo pretirano obremenjevali, čeprav smo decembra 1987 dobili nezaupnico. Kar šli smo na zaslužen obisk (izlet).

Povem vam, d sploh ni bilo tako lahko. Najprej smo morali prepričati šoferja, da nismo čisto navadni funkcionarji, namenjeni v Beograd, temveč gre za delavske funkcionarje, namenjene hitro preko Avstrije v češko deželo, gledat njene lepote in zanimivosti — pardon — kupovat češki porcelan in kristal.

Po celonočni vožnji smo le prispeli — vsaj do meja ČSSR. Poudariti velja, da smo bili deležni prijaznega protokolarnega sprejema. Z nami je bil zadovoljen tudi šofer, saj smo bili tihi kot večina delegatov v zvezni skupščini — razživel smo se šele po sprejemu.

Potem smo se vozili dalje. Celo po avtocesti, na kateri nihče ne pobira cestnin, most-

jasno. Vedno in povsod so nam ponavljali, da ima vsako mesto v ČSSR svojo pivovarno, a povsod, kjer smo se pojavili mi, piva ni bilo ali pa je bilo na razpolago le v omejenih količinah.

Glede na omenjeno dejstvo smo skušali na različne načine preživeti pretečo noč. Še nekoliko majavi in megleni misli smo se zbudili v nedeljsko jutro. Krone (krona je češka denarna enota) so nas po žepih že pošteno tiščale. Ta nelagodni občutek nas je spremljal ves dan. Zakaj? Tudi državni socializem pozna in spoštuje gospodov dan, zato trgovcem ne dovoljuje odpirati trgovin. Zaradi tega smo bili prisiljeni sesti v naš mercedes ter se odpraviti na lep nedeljski izlet. Najprej smo bili gostje mesta Prostějov. Da nam ne bi kdorkoli očital kulturno nerazgledanost, smo se odpravili na grad Boskovice. V njem so (dokler so lahko) živeli grofje, ki so se pisali NEVEMVEČAKO. Tukaj smo si ogledali bogato zbirko pohištva, porcelana in kristala iz njihovih — grofovskih časov. V sklopu tega obiska smo bili priča še koncertu renesančne glasbe. Le-tega so izvajali učenci glasbene šole, ki imajo v nekdanji glasbeni sobi omenjenega gradu svoje prostore. Ogledali smo si še center mesta, ohranjen in v novih fasadah, čist in sploh v redu, nato pa nadaljevali pot. Ta nas je vodila čez češkomoravsko vrhovino (poljedelsko naj-

V ponedeljek smo krenili na pot že zelo zgodaj, da nam pač ne bi kdo pred nosom pobral vseh potrošniških dobrin, ki jih nudijo trgovci Brna. Vendar so za to poskrbeli že trgovci sami. Tako smo bili edini potencialni kupci, ki smo spoštljivo in potrpežljivo čakali v vrstah skoraj dve uri, potem so se trgovine odprle. Potem pa ... Čehi so gotovo pomislili na najhujše, saj je za nami ostalo le golo robidovje (opustošenje). Nikjer več na policah ni bilo najti porcelana, kristala in drugih predmetov za osebno rabo. Vse to smo v menjalnem procesu pridobili mi. Potem smo se odpravili na parkirišče našega mercedesa in vse po lepi balkanski navadi zložili in zavili v papirje in spodnje perilo. Tako je mercedes postal nekoliko obremenjen, sopol je kot astmatik, toda kot smo upali, nas ni izneveril — pripeljal nas je skoraj iz krize. Ko smo že mislili, da je vse hudo za nami, pa šok terapija! Tik pred slovesom je omagal nek del vzmetenja ali nekaj podobnega, tako da smo se na kapitalistično ozemlje privlekli kot postarano kljuse. Tedaj pa je nastopil naš šofer Gabrijel. Pokazal je vse svoje znanje ter zavihanih rokavov stvari spravil na svoje mesto. Le po njegovi zaslugi smo spet med vami!

S pričujočim poročilom bi seveda moral kaj več povedati o našem bilateralnem srečanju. Naj to, čeprav na kratko, storim šele sedaj.

Gostitelji so nam v prijetnem vzdušju svetovali, naj v bodoče puščamo dinarje kar lepo doma — potrebovali jih bomo. Oni sicer dinar spoštujejo (tudi naše morje jim je svetinja), a zaradi lažjega preračunavanja se bolj veselijo zahodnonemških mark. Izrazili so tudi željo, da bi jim približali naše morje — vsaj za 500 km. Ob tem je padel občutek, da se nikakor ne morejo sprijazniti, da se do njih, pionirjev turizma na Jadranu, vedemo tako diskriminacijsko. Vabimo le Nemce, Francoze, Italijane, nanje pa smo pozabili.

Ko je tekla beseda o mednarodni politiki, so nam v zaupnih pogovorih omenili, da so uspeli vrniti Sovjetom vse njihove telegrafarice (z žarečimi vrhovi) in da danes dobro stojijo na nogah 150—180 tisočev Sovjetskih vojakov. Naši strani je bilo postavljeno tudi naslednje vprašanje — ne sicer direktno, a vendarle: »Kako ste uspeli ustvariti armado brezposelnih — rezervno industrijsko armado, medtem ko nim — Čehom primanjkuje industrijskih delavcev?« Vprašanju smo se diplomatsko ognili, z obljubo, da bomo ob ponovnem srečanju pogovore nadaljevali v tem duhu.

Preden smo se razšli, smo na obeh straneh izrazili trdno pripravljenost in odločnost za nadaljnje medsebojno sodelovanje in pomoč v okvirih in na temelju davno ratificiranih medfunkcionarskih konvencij in dvostranskih dogovorov.

Vaš nekdanji funkcionar in sedanji zvesti poročevalec

GORJAN

Litostrojska skupina pred gradom Bouvzov (Foto: Z. Hribernik)

nin in niti drugih samoupravno dogovorjenih pristojbin ne. Prispeli smo v Brno, glavno mesto Moravske. Preden smo nadaljevali vožnjo do našega rezidenčnega naselja, smo morali v Brnu odložiti neko tovarišico, ki se je pred mnogimi leti poročila k nam, sedaj pa je želela obiskati sorodnike. Mislim, da jih je končno našla, če je seveda le našla Leninovo ulico. Mi je namreč nismo, čeprav smo po nasvetu »Japonca« naredili nekaj čudovitih krogov po centru mesta. (Še dobro, da nismo iskali Stalinove ulice, kdo ve, kaj vse bi se nam lahko še pripetilo).

Ko je bil že čas kosila, smo končno le prispeli na zajtrk v Jedovnice. Že prej omenjeno rezidenčno naselje stoji ob jezeru, ki ga vsako leto izpraznijo. Naši gostitelji nam seveda niso povedali ali tedaj, ko prirejajo mednarodne hitrostne dirke z motornimi čolni, ali tedaj ko začno ribe v njem od debelosti smrdeti. Brez tega, za nas pomembnega podatka smo morali na kosilo.

Prej nisem omenjal dežja, ki nas je spremljal vso pot. Tudi po kosilu ni imel namena prenehati. Ker nam je iz zgodovine znano, da so se naši predniki pred različnimi nenavadnimi oz. naravnimi pojavi zatekali v jame in votline, smo podobno storili tudi mi. Oboroženi z lastnim znanjem smo torej odšli v kraško jamo, imenovano Mačeha. Vendar nikar ne mislite, da smo si svoj položaj izboljšali — pred mokroto nismo uspeli uiti. V jami je bilo namreč toliko vode, da smo se celo s čolni s težavo rešili. Po ponovnem rojstvu smo bili povabljeni na uradno večerjo v restavracijo »Sipka« v Blanskem. Ne da bi se čezno kaj pritoževali, a nekaj nam ni bilo

bolj ploden del ČSSR) do starega mesta Olomuc. Imenovano mesto je zelo znano iz zgodovine — nanj se vežejo življenjske zgodbe mnogih, danes že zgodovinskih osebnosti, in sicer vse od čeških kraljev, avstroogrškega cesarja, do naših izobražencev in kulturnikov preteklega stoletja. Ker nas je čas že kar priganjal, smo si z notranjostjo želodcev ogledali le še »Opero« (restavracijo namreč).

Hranjenje seveda za fizično kondicijo funkcionarja (čeprav nekdanjih) ni najbolj ugodno. Iz tega razloga smo pohiteli na še eno kroženje po Brnu. Noge nas ob tem res niso bolele, o zadnjih pa ni nič, kajti o njih govoriti res ne more biti lepo. Če sem čisto odkrit, kdo pa bi mislil nanje, ko nas je večino poti zabaval naš »Japonec«.

Povratek v Jedovnice je pomenil večerjo in družabno srečanje. Obiskala sta nas kar dva predstavnika ČKD Blansko in povem vam, imeli smo se krasno. Za tiste, ki ne vedo kaj je to ČKD, le tole: To je tovarna, dolga kot ... noč. Zakaj tako? Stoji namreč v tako ozki soteski, da če jo preleti avion, je dneva kar konec. Kljub temu v njej proizvajajo zelo velike turbine in še marsikaj drugega. Predstavnika ČKD sta seveda morala omeniti določene težave z nami, kot na primer: Prihajamo poredko, malo nas je, krone kupujemo na črni borzi itd. Obenem sta izrazila upanje, da bo kdaj tudi bolje.

Po končanem plenarnem zasedanju smo nato dolgo v noč delali po skupinah. Ob zavzetem delu smo odkrili marsikaj zanimivega, med drugim tudi, da obilica telesnega napora povzroča praznjenje želodca.

Aforizmi

— Naše najtežje iskanje: človek se je izgubil sam v sebi.

— Ker niso bodle v oči, so se nam mnoge stvari izgubile z vida.

— Nekateri so od smeha prijemajo za trebuh. Meni pa še naprej kruli.

— Dobro je, da podamo oceno stanja prej, predno pade na izpitu.

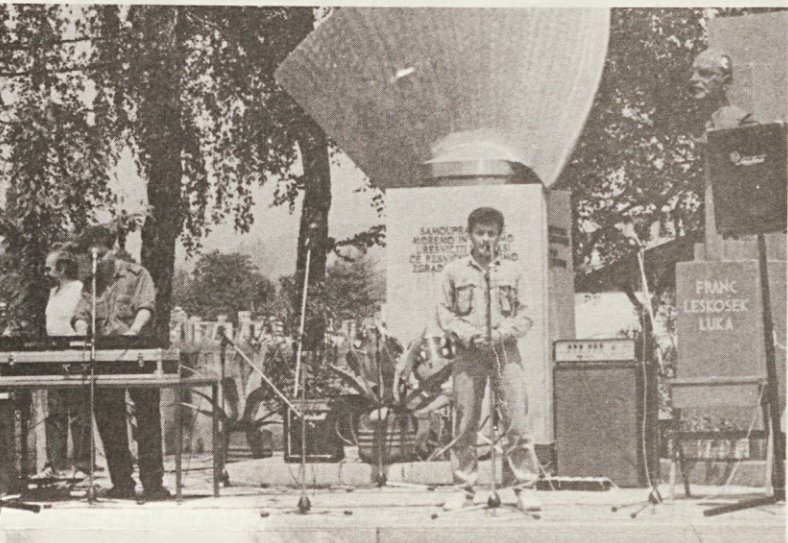
Pera Srečković

Drugačen dan mladosti

Za letošnji dan mladosti je naša mladinska organizacija sebi in nam pripravila prireditev, ki je bila precej drugačna od proslave v klasičnem smislu: mladostna, sveža, razmišljujoča, kritična. Sodelovali so takorekoč vsi litostrojski literati iz tovarne in šole, ob njih pa še naš pevski zbor, ansambel Za zmeraj skregani (iz SŠTS), folklorna skupina najmlajših (iz OŠ Hinka Smrekarja) in vojaški ansambel s humoristom (iz vojašnice Borisa Kidriča v Šentvidu).

Za uvod smo uživali ob prikazu (še) brezskrbne razigrane mladosti.

... v nadaljevanju je predsednik mladinske organizacije Sead Sijamhodžić obudil spomin na Titovo ime in marsikomu izvalil solzo iz oči.

... kot predah med kritičnimi razmišljanji je sledil iztermazzo ljubzenske poezije (avtorja Zlatka Levačica), ki sta jo občuteno izvedla Marjana in Tomaž.

...za udaren zaključek prireditve pa je poskrbel ansambel »Za zmeraj skregani«. Vsem skupaj lep pozdrav od celotne ekipe!

• Most za prehod z besed na dejanja gotovo ne bi bil zgrešena investicija.

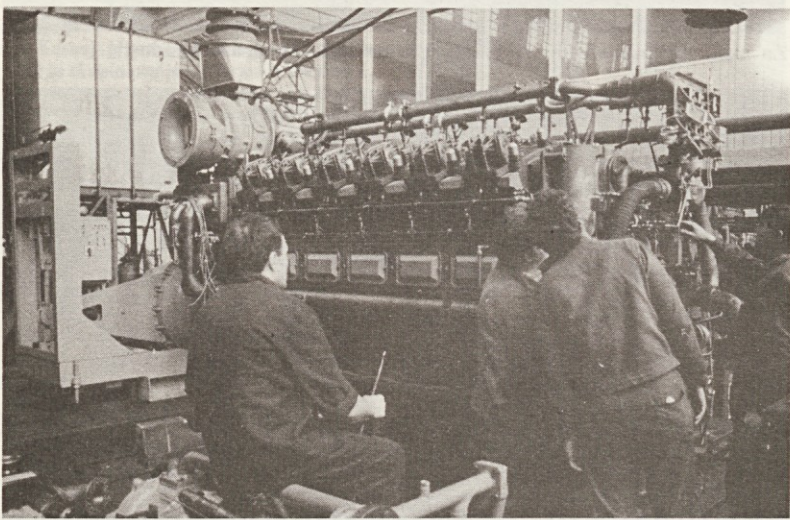
• Mnogi načrti so nam padli v vodo — zato imamo tako onesnaženo vodo.

M. Aničić

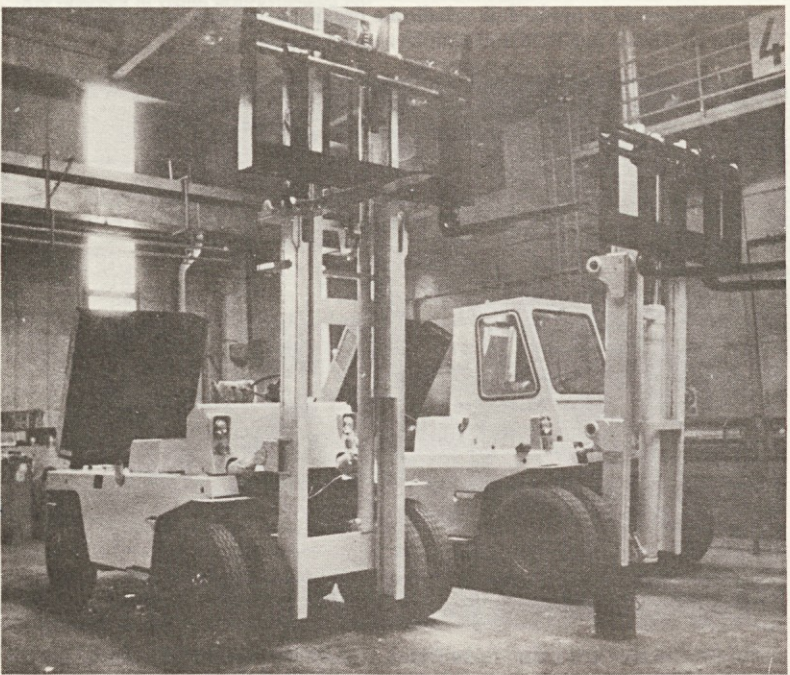
Iz proizvodnje

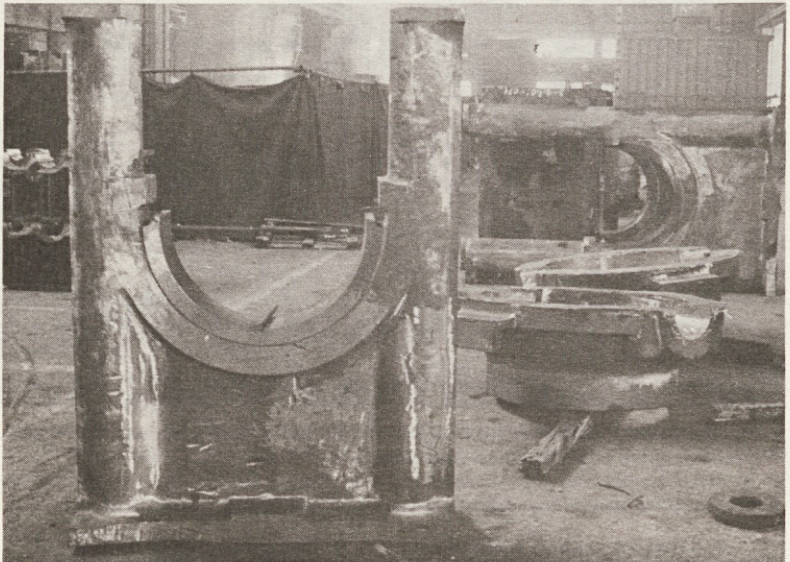
Priprave za obdelavo 26-tonske krmene statve za ladjedelnico Split v tozdu PUM.

Funkcijski preizkus dizel motorja 12 V23 L — VO, ki ima pri 825 obratih na minuto moč 1370 kW. To je prvi izmed dveh, ki jih izdelujemo za naročnika ladjedelnice »Titovo brodogradilište« Kraljevica.

V tozdu TVN si prizadevajo za posodobitev in izboljšave viličarjev. Na sliki je osem tonski viličar s preglednim dvigalnim mehanizmom, ki zagotavlja večjo varnost dela z viličarjem, za razliko od viličarja v ozadju, ki te izboljšave nima. Takšne rešitve oz. izboljšave imamo že za 4, 5 in 8 tonske viličarje.

Na fotografiji sta dva nosilca ležajev za ladijske dizel motorje večjih moči. V ospredju je nosilec za ladjedelnico Uljanik, za njim pa za ladjedelnico Split. (Foto: T.S.)

Spodbuditi ustvarjalnost

(Nadaljevanje s 1. strani)

Kaj je bil pravzaprav vzrok za spremembo pravilnika? Eden od vzrokov je bil, kot je že navedeno, da zdaj veljavni pravilnik ni usklajen z zakonom. Drugi razlogi pa so še (navajam pripombe inovatorjev): obstoječi pravilnik ni stimulativen, ne spodbuja inovatorjev, da bi inovacije dosegle množičnost, zaradi korekcijskih faktorjev je diskriminativen, ne omogoča reševanje prijavljenih inovacij in še kaj. Nekateri očitki so upravičeni, nekateri pa tudi ne, kot na primer zadnji. Tudi stari, zdaj veljavni pravilnik omogoča hitro in dosledno reševanje vseh prijavljenih inovacij, seveda če komisija to hoče. Največ je odvisno od komisije, ki zadevo rešuje, od njene strokovne usposobljenosti in pripravljenosti za reševanje inovacijskih predlogov.

Kaj želimo doseči z novim pravilnikom, kakšen je naš cilj?

Z novim pravilnikom želimo spodbuditi vse zaposlene, da bi se vključili v inovativno gibanje, ki naj bi postalo množično. Vsakdo izmed nas naj pomisli, kaj se da izboljšati v njegovem ožjem delovnem okolju, pa tudi širše; in če ima rešitev ali pa tudi ne, naj to prijavi. Na ta način bomo s skupnimi močmi premaknili stanje inovacij s praktično skoraj mrtve točke.

Sam pravilnik tega vprašanja ne bo rešil, pač pa bo poskušal napraviti več reda na področju inovacijske dejavnosti v naši tovarni, definirati nekatere nejasnosti, omogočati določiti — izračunati ustrezno nagrado oz. plačilo za vsako inovacijo, ki bo dala prihranek, gospodarsko korist. V pravilniku so navedene medsebojne obveznosti in pristojnosti vseh organov, tako individualnih poslovnih in samoupravnih organov ter ostalih služb s področja inovacij.

Ustrezna in pošteno odmerjena nagrada je inovatorjem velika spodbuda za nadaljnje delo. Če nakdo dobi priznanje, značko, plaketo za neko inovacijo, je lepo. Tudi inovatorji se tega vesele, vendar so prave inovacije največkrat rezultat ali posledica več dela, več znanja, več izkušenj, zato je poštena, po pravilniku odmerjena nagrada oz. kot je navedeno v pravilniku posebno plačilo še vedno najboljša spodbuda za še bolj zavzeto delo na tem področju.

Veliko je govora o pomembnosti inovativne dejavnosti, mnogo je bilo o tem tudi že napisanega, kakšne dinamike oz. oživiljanja na tem področju pa ni čutiti. To velja, razen nekaterih izjem, kar za večino naših tovarn. Napredek bomo dosegli šele, ko bodo inovacije dobile podporo vseh zaposlenih, zlasti pa individualnih poslovnih organov. Če le ti ne bodo imeli pozitivnega odnosa do inovacij, večjega uspeha ne bo. Merilo za to pa ne smejo biti besede, pač pa število realiziranih inovacij, kar naj bi bila tudi osnova za dodatno stimulirano nagrajevanje direktorjev.

Za pozitiven premik na tem področju bomo morali uveljaviti nove organizacijske prijeme. Tudi pri nas bomo morali začeti z akcijo, podobno kot v tovarni Gorenje: **predlagaj nekaj koristnega**. Na ta način bomo dosegli množičnost, kar je pogoj da se dvignemo iz sedanjega mrtvila na tem področju. Niso pomembne samo inovacije, ki dajo velike prihranke, pač pa lahko večje število manjših tehničnih izboljšav močno poživijo inovacijsko dejavnost, kar pa je v sedanjih situaciji v naši tovarni zelo potrebno.

Inovacije bodo morale prodreti v vse oddelke naše tovarne, zato moramo animirati vse zaposlene. Nikakršno čakanje na neko pomoč od nekje nas ne bo rešilo. Zavedati se moramo, da se moramo sami izvleči iz položaja, v katerem smo, s svojimi delovnimi sposobnostmi, s svojim znanjem, s specifičnimi inovativnimi prijemi. Na vseh področjih bomo morali uporabiti veliko več znanja. Raziskave so pokazale, da osnovna izob-

razba povečuje učinek dela za 79 %, srednja za 235 %, višja pa za 320 % in več. Stroški šolanja delavcev se povrnejo že v enem letu njegovega dela.

Iz navedenega sledi, da moramo znanju posvetiti več pozornosti. Tudi inovacije so odvisne predvsem od znanja, od urejenih odnosov do znanja, od pameti, kako znamo ceniti in izkoristiti znanje, s katerim razpolagamo, ki je akumulirano v naših ljudeh. Inovacije so odvisne tudi od investiranja v znanje, kar je najboljša naložba, da najhitreje pridemo do rezultata in ga lahko takoj uporabimo.

Znanja, s katerim v Litostroju razpolagamo, pa ne znamo, ali nočemo izkoristiti. Dokaz za to je naš odnos do ljudi, ki to znanje imajo, odnos do strokovnjakov. Zlasti se to odraža v številu izkušenih ustvarjalnih inženirjev, celo z dolgoletno prakso ki so odšli iz Litostroja. Prav tako se to odraža v številu inženirjev v nekaterih tozdih, v številu mladih inženirjev, ki se pri nas zaposlijo, v številu štipendistov na tehničnih fakultetah, v številu kandidatov za litostrojske štipendije itd. Stanje pa se še vedno slabša. Da je to res, nam pove podatek (velja za april letošnjega leta, da od 31 na novo zaposlenih v Litostroju ni niti enega inženirja z visoko ali višjo izobrazbo, s srednjo jih je 6, približno toliko je kvalificiranih, ostali pa so nekvalificirani, z dokončano ali nedokončano osnovnošolsko izobrazbo. V istem času pa sta iz Litostroja odšla dva inženirja z visoko izobrazbo, z višjo izobrazbo 5, s srednjo pa 9. Bolj celovito pa bi vso zadevo osvetlili podatki za zadnje leto ali dve.

Nad takim stanjem se moramo vsi, predvsem pa odgovorni, resno zamisliti. Nekvalificirani delavci ne bodo izvlekli Litostroja iz težav.

Inovacije same ne bodo zaživele, pravilnik o inovacijah pa tudi ni ča-

rodejno orodje, s katerim bi ustvarjali inovacije. Inovacije ustvarjajo ljudje s svojim znanjem, svojimi izkušnjami in energijo ter zavzetostjo in željo po ustvarjanju. Največji vpliv na inovacije v posameznem tozdu ima individualni poslovodni organ. Od njegovega odnosa do inovacij je odvisna živahnost te dejavnosti v posameznem tozdu, od tega je odvisen tudi odnos članov komisije do inovacij in inovatorjev. Velik vpliv na odnos do inovacij in do inventivne dejavnosti v tozdu ima komisija za inovacije, kar pa je v največji meri odvisno od predsednika. Če je predsednik sposoben animirati tudi ostale člane komisije in inovatorje, bodo inovacije hitro zaživele. Izkušnje to potrjujejo. V tozdih, kjer imata direktor in predsednik komisije pozitiven odnos do inovacij, pride sem ter tja do kakšne prijave inovacije, kjer pa še tega ni, vlada popolno mrtvilo.

Čas je, da se tudi v Litostroju pričnemo zavedati, da je naš napredek odvisen od nas samih. Naš nadaljnji razvoj je odvisen od našega znanja, naših sposobnosti, pametnega presojanja pri pomembnih odločitvah, tudi pri inovacijah, zato moramo podpirati zavzete in ustvarjalne ljudi, kamor spadajo inovatorji. Predsedniki komisij imajo pri tem pomembno vlogo, saj so poleg direktorja oni glavni animatorji te dejavnosti v tozdu. Rezultati pa so dokaz njegovega odnosa do inovacij, njegove sposobnosti ali nesposobnosti, zato ni vseeno kdo je predsednik komisije.

Javna obravnava pravilnika bo priložnost za dajanje pripomb na osnutek pravilnika, bo priložnost, da se v pravilnik vgradi vse, kar bo prispevalo k njegovi kvaliteti, njegova prava vrednost pa bo izražena s številom inovacij.

I. Gantar

Sestanki — sestanki

V predsanacijskem in sanacijskem programu tozda Montaža smo med drugimi ukrepi zapisali tudi naslednjega: »Za strokovne sestanke omejiti število udeležencev na potreben minimum, določiti čas trajanja sestankov in preprečevati nekonstruktivne razprave. Dosledno izvajati zadolžitve oziroma sklepe sestankov v določenih rokih. Analizirati vzroke morebitnega neizvrševanja zadolžitvev ter ugotavljati neodgovornost. Neizvrševanje zadolžitvev zaradi subjektivnih vzrokov sankcionirati«.

In kako je v praksi?

Sestankov je preveč, velikokrat so nekonstruktivni in zaradi tega predolgi. Skoraj je že pravilo, da se sestanki ne začnejo ob napovedanem času. Koliko časa »porabijo« tisti, ki pridejo pravočasno in čakajo zamudnike, sicer ni izračunano, zagotovo pa tako izgubljenega časa ni malo. Tudi sklepi se ne izvršujejo dosledno.

Sestanki so sicer (vsekakor) potrebni in tudi koristni, toda samo če se na njih tudi kaj dogovori, razreši. In seveda, če se sklepi uresničujejo.

Zaradi navedenih razlogov dobronamerno predlagam nekaj pravil za sestanke:

1. Sklicatelj sestanka naj pretehta potrebo po sestanku. Mogoče je zadevo možno rešiti na enostavnejši in cenejši način: po telefonu, s pisnimi obvestili ali zadolžitvami, na drugem sestanku pod točko »razno« in podobno.

2. Število udeležencev sestanka naj bo omejeno na potreben minimum.

3. Glede na predmet naj se določi najdaljši čas trajanja sestanka.

4. Na sestankih je treba prepovedati kajenje, kar lahko poleg zdravstvenih razlogov pozitivno vpliva na dolžino sestanka (da ne bo zamere, tudi sam sem kadilec).

5. Razpravljalec naj bo omejen čas za razpravo. Vodja sestanka mora preprečevati nekonstruktivno debato ali oddaljevanje od predmeta (v »izrednih primerih moramo uporabiti ostrejši ukrep: govornik naj v času svoje diskusije stoji na eni nogi. To je seveda šala, ki sem jo slišal na enem predolgem sestanku ob čakanju zamudnikov).

6. Zamude zaradi subjektivnih vzrokov sankcionirati — tudi disciplinsko.

7. Sklicatelj sestanka naj pripravi predloge sklepov, ki se jih na podlagi razprave potrdi, spremeni ali dopolni.

8. Gradivo za sestanke, posebno za tiste, pri katerih udeleženci niso strokovnjaki na področju, o katerem se razpravlja (samoupravni organi, DPO), naj bo razumljivo, kratko (po potrebi v obliki izvlečka), opremljeno s strokovnimi mnenji.

9. Za realizacijo sklepov morajo odgovarjati udeleženci sestanka oziroma tudi drugi delavci, ki so zadolženi za izvršitev sklepov.

10. Neizvajanje dogovorov in sklepov je potrebno sankcionirati in ugotavljati odgovornost za neizvajanje (zmanjšana stimulacija OD, disciplinski postopek in podobno).

Ob upoštevanju predlaganih »pravil« bomo prihranili na času (čas je denar), zdravju (živčnost čakajočih na zamudnike in včasih tudi poslušalcev), čas pa bomo koristneje izkoristili za delo in reševanje proizvodnih problemov.

Mirko Čepuran